

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา  
บ้านโนนเสลา หมู่ที่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

นายอัครพล ตั้งตา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต  
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ  
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี  
ปีการศึกษา 2544  
ISBN 9745330973

## บทคัดย่อ

อักษรพล ตั้งตา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

บ้านโนนเสลา หมู่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : อาจารย์สอาด สุลักษณ์, 130 หน้า

ISBN : 974-533-097-3

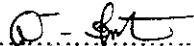
กองทุนหมู่บ้านโนนเสลา หมู่ที่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 23 มิถุนายน 2544 ที่ทำการอยู่ที่บ้านเลขที่ 1/1 หมู่ที่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีคณะกรรมการ 15 คน เป็นชาย 11 คน หญิง 4 คน มีสมาชิกจำนวน 106 คน ได้รับจัดสรรเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 24 กันยายน 2544 มีเงินออมสัจจะและเงินหุ้นรวม 16,000 บาท เปิดบัญชีเงินกองทุนกับธนาคารออมสิน สาขาสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา ในรอบปี พ.ศ. 2545 ได้ปล่อยเงินกู้ยืมกองทุนให้กับสมาชิก จำนวน 84 ราย เป็นเงิน 693,097 บาท คงเหลือยอดเงินในบัญชี 306,903 บาท สมาชิกผู้ขอกู้ได้นำเงินกู้ยืมไปประกอบการลงทุนใน 3 กลุ่มอาชีพ คือ เลี้ยงสัตว์ เกษตร ค้าขาย โดยมี นายทศพล ภายโรตง เป็นประธานกองทุน

จากการศึกษาพบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโนนเสลา มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อกองทุน ชุมชน มีความเข้มแข็ง ศักยภาพในการดำเนินงานของกองทุนมีมาก ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อกองทุน คือ ความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน การมีกลุ่มลงทุนในหมู่บ้านเพื่อสร้างรายได้ สมาชิกกองทุนเป็นหนี้กันระบบกันมาก ปัญหาในการดำเนินงานของกองทุนคือสมาชิกไม่มีความพร้อมเพียงในการลงมติของที่ประชุม ปัญหาของสมาชิกผู้กู้ที่ได้รับเงินกู้ยืมเกินไปทำให้ไม่พอที่นำไปลงทุนประกอบกิจการได้

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา..... 

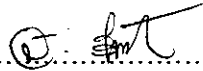
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... 

ลายมือชื่ออาจารย์นิเทศ.....

## หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์นิเทศ และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และการประเมิน โครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....

(อาจารย์ สอาด สุลักษณ์)

กรรมการสอบ

.....

(อาจารย์สามารถ บุญอาจ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน โครงการ

.....  
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

## กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณบุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการและด้านการดำเนินงานวิจัยข้อมูล อาทิเช่น

- อาจารย์ สอาด สุกัญณ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
- อาจารย์สามารถ บุญอาจ กรรมการสอบสารนิพนธ์
- นายทศพล ภายโรตง ประธานกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลาสมาชิกกองทุนบ้าน โนนเสลา และชาวบ้านโนนเสลาทุกคน
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล กลิ่นศรีสุข และคณาจารย์ประจำสาขาวิชา เทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
- นางอารีย์ ประสิทธิ์สุวรรณ พัฒนาการตำบลกุดน้อย
- นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานและคณะกรรมการกองทุน ประชาชนในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความสะดวกในการอนุเคราะห์เอกสารและข้อมูลต่างๆ เพื่อการศึกษาค้นคว้าเป็นอย่างดี

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จด้วยดี

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

อัครพล ตั้งตา

## สารบัญ

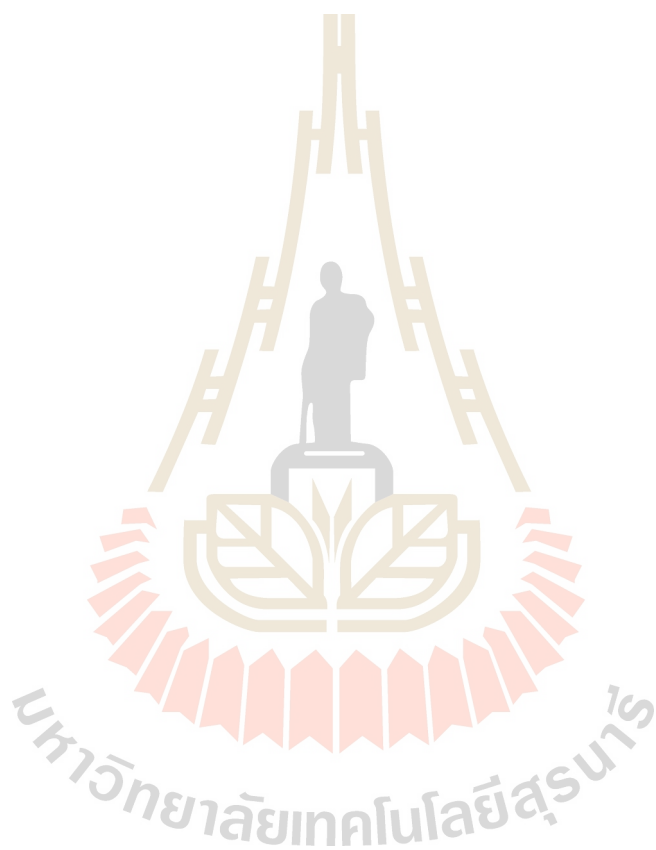
เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญแผนภาพ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	
1 หลักการและเหตุผล	1
2 วัตถุประสงค์	2
3 กรอบความคิดทฤษฎี	2
4 วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	3
5 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	3
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
1 นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	4
2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	5
3 แบบสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	7
4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	8
5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	8
6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	10
7 หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพโฟมเดล	10
8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน	11

## สารบัญ(ต่อ)

<b>บทที่ 3</b>	<b>วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ</b>	
1	รูปแบบการประเมิน	13
2	กลุ่มเป้าหมาย	17
3	วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน	17
4	ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูล	18
5	ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์กับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน	39
6	การวิเคราะห์ข้อมูล	40
<b>บทที่ 4</b>	<b>ผลการติดตามการประเมินโครงการ</b>	
1	ผลการประเมินบริบทชุมชน	41
2	บริบทระดับประเทศ	41
3	บริบทชุมชน	49
4	ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	56
<b>บทที่ 5</b>	<b>สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ</b>	
1	วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	63
2	วิธีดำเนินการประเมินโครงการ	63
3	ผลการดำเนินการประเมินโครงการ	64
4	อภิปรายผล	64
5	ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ	65
6	ข้อเสนอแนะ	67
<b>บรรณานุกรม</b>		
<b>ภาคผนวก</b>		
	ภาคผนวก ก ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา	73
	ภาคผนวก ข แบบสำรวจและเก็บข้อมูล บร.1-บร.12	80
	ภาคผนวก ค แผนที่ตำบลกุดน้อย	129

## สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ	16



## สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินบริบท	19
3.2 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินปัจจัย	25
3.3 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินกระบวนการ	29
3.4 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล การประเมินผลผลิต	35
3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัด ตามรูปแบบการประเมิน	39
4.1 แสดงช่วงอายุของประชากรบ้านโนนเสลา	49
4.2 แสดงรายการกู้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้านโนนเสลา	51
4.3 แสดงจำนวนผู้กู้เงินไปเลี้ยงสัตว์	52
4.4 แสดงจำนวนผู้กู้เงินไปทำการเกษตร	54
4.5 แสดงจำนวนผู้กู้เงินไปทำการค้าขาย	55



## บทที่ 1

### บทนำ

#### 1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาวิกฤติค่าเงินบาทตกต่ำ เศรษฐกิจซบเซา เกิดการเลิกจ้างของบริษัทและโรงงาน ทำให้ประเทศไทยประสบกับปัญหาความยากจน ผนวกงานจำนวนมาก ดังนั้นรัฐบาลชุดปัจจุบันโดยกณนำของ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร จึงได้เกิดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้นมา เพื่อเป็นการช่วยเหลือเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และเป็นการกระจายอำนาจในท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาพื้นฐาน เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ลดรายจ่ายบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เมื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจรากฐานของประเทศรวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

จากปัญหาที่เกิดขึ้นดังกล่าวและกรณีเกิดนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเพื่อให้การบริหารกองทุนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จึงได้ทำการศึกษาวิจัยศักยภาพของชุมชนลักษณะของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองขึ้น เพื่อจะได้นำผลการวิจัยศึกษาเป็นสิ่งที่เสียบ้างปรับปรุงให้ความรู้แก่ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองอีกทั้งผลการวิจัยยังทำให้ทราบถึงผลการดำเนินงานของโครงการในระดับต่างๆ ด้วย

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุน และได้รับการจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนหรือยังไม่ได้รับการอนุมัติก็ตาม เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนั้นจึงมีการศึกษาว่าการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านโนนเสลา หมู่ที่ 6 ต.กุดน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ว่ามีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด เพื่อจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่อไป

## 2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

เพื่อทราบถึงกระบวนการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนที่กำหนดไว้ มากน้อยเพียงใด

1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
2. เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
4. เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
5. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้าน โนนเสลา
6. เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

## 3. กรอบความคิดทฤษฎี

การวิจัยเป็นเครื่องมือที่จำเป็นอย่างยิ่งต่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือวัดความสามารถในการบรรลุผลของการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นตัวชี้วัดความสามารถในการดำเนินงาน ว่ามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากน้อยเพียงใด นักทฤษฎีองค์การทั้งหลายต่างพากันเสนอแนวคิดวิธีการวิเคราะห์และตัวแบบ (Models) ของการศึกษาเพื่อการประเมินความสำเร็จของโครงการหรือหน่วยงานต่างๆ เพื่อเสนอแนะว่า การประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เหมาะสมที่สุดคือ การใช้ทฤษฎีระบบเป็นตัวแบบหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์

ทฤษฎีระบบ (System Theory) มีต้นกำเนิดจากนักทฤษฎีองค์การและนักชีววิทยาคือ โบลด์ดิงและเบอร์ทาแลนไฟ (Boulding and Bertalanfy) มององค์การในฐานะสิ่งมีชีวิต ในลักษณะของระบบเปิดเหมือนระบบกายวิภาคของสิ่งมีชีวิต (Anatomy) เช่นเดียวกับมิลเลอร์และไรซ์ คิมเบอร์ลี และดาวส์ รวมทั้งนักทฤษฎีอื่นๆอีกหลายท่าน

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้เขียนสารนิพนธ์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้เขียนได้ใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) เป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูลตัวแบบทางความคิดดังกล่าวเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปได้แก่ต้นแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า CIPP Model ซึ่งเป็นแนวความคิดของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ประกอบไปด้วย CIPP ซึ่งมีความหมายของตัวอักษรแต่ละตัวเป็นดังนี้

C	ข้อมูลจาก Context Evaluation	หมายถึง มีบริบท
I	ข้อมูลจาก Input Evaluation	หมายถึง มีปัจจัยนำเข้า
P	ข้อมูลจาก Process Evaluation	หมายถึง มีกระบวนการทำงาน
P	ข้อมูลจาก Product Evaluation	หมายถึง มีผลผลิต

#### 4. วิธีการดำเนินงาน

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 ศึกษาศึกษาปัญหาและความต้องการของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
- ขั้นที่ 2 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- ขั้นที่ 3 ใช้ชีพชีพอโมเดลวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน โนนเสลาและกำหนดตัวบ่งชี้ตลอดจน

ตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

- ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบปร. บางส่วนเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
- ขั้นที่ 5 ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียนในสารนิพนธ์
- ขั้นที่ 6 สรุปผลที่ได้จากการศึกษา
- ขั้นที่ 7 ลงมือเขียนสารนิพนธ์ตามแนวทางที่มีคำอธิบายในชุดสารนิพนธ์

#### 5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

ผลการศึกษานี้จะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องกองทุนหมู่บ้าน และกระบวนการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองของประชาชนหมู่บ้าน โนนเสลา
2. ได้ทราบถึงประสิทธิภาพของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลาในด้านการบริหารกองทุน
3. ได้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานของกองทุนบ้าน โนนเสลา
4. ทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
5. ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้าน โนนเสลา
6. มีองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชน ทั้งถึบระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

## บทที่ 2

### เอกสารที่เกี่ยวข้อง

#### ความนำ

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองทั่วประเทศ และได้รับการอนุมัติให้จัดตั้งกองทุนรับเงินจัดสรรโอนเงินเข้ากองทุนแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จึงมีการสนับสนุนให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิตเพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและประเมินโครงการ หลักสูตรต่างๆ ได้ประมวลจากแนวคิดหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงว่าหลักสูตรด้านเนื้อหาสาระและหลักสูตรด้านเทคนิควิธีการประเมินที่นำมาใช้ในการประเมินครั้งนี้มีความถูกต้องและมีความสมเหตุสมผลในทางวิชาการ หลักสูตรด้านเนื้อหาสาระและประเด็นเทคนิคการประเมินดังกล่าวมี 8 ด้าน ได้แก่

#### 1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

##### 1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท โดยมีปรัชญาในการสร้างจิตสำนึกความเป็นชุมชนท้องถิ่น โดยชุมชนเป็นผู้กำหนดและจัดการหมู่บ้านและชุมชนให้เป็นคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง มีการถือผู้ดูแลโอกาสในหมู่บ้านและชุมชนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และเป็นการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน และเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับกองทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วนอีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเองเพื่อสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

## 1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการ 4 ประการ คือ

- 1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 1.2.2 การบริหารจัดการทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน
- 1.2.3 การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดิน
- 1.2.4 การติดตามและการประเมินผล

## 1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านสำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน

1.3.2 ส่งเสริมการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในการเรียนรู้การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน หมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

1.4 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

1.4.1 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบด้วย 2 หมวด ดังนี้

### หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี และอาจได้รับแต่งตั้งอีกได้ ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนพ้นวาระหรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้นในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

เมื่อกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิครบกำหนดวาระ หากยังไม่มีการแต่งตั้งกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ขึ้นใหม่ ให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้น ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่า กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่

นอกจากการพ้นตำแหน่งตามวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปีแล้ว กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

1. เสียชีวิต
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. คณะรัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาเข้าร่วมประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของ จำนวนกรรมการทั้งหมด จึงเป็นองค์ประชุม ในการประชุมคราวใด ถ้าประธานไม่มาประชุมให้ รองประธานผู้มีอาวุโสตามลำดับเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลง คะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเสียงเป็นที่ชี้ขาด

### หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

ให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ให้สำนักเลขาธิการ นายกรัฐมนตรี สำนักงานมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ
2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ
3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการและ ของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงผลการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทางการบริหารกองทุน
5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้อง
6. จัดให้มีการประชุมชี้แจงและฝึกอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน
7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร และจัดการกองทุน
8. ให้การสนับสนุน ปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการ เกี่ยวกับนโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์ การดำเนินงานกองทุน
9. ดำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่นๆ ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกองทุน และรายงานผลต่อคณะกรรมการ
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี
11. ดำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

### 3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีส่วนสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุน เนื่องจากกระบวนการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 9 บทเฉพาะกาล ข้อ 41 กล่าวว่า

3.1 เปิดเวทีชาวบ้านในการดำเนินการคัดเลือกคณะกรรมการโดยผู้มาประชุม จะต้องนำหัวหน้าครัวเรือนจำนวน ไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน ทั้งนี้หัวหน้าครัวเรือนอาจมอบหมายให้ผู้แทนครัวเรือนเข้าประชุมแทนได้

3.2 การเลือกคณะกรรมการกองทุนให้เป็นไปตามมติของเวทีชาวบ้าน แต่ละกองทุนจะคัดเลือกกรรมการกองทุนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวจะเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

#### 4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะต้องมีความพร้อมด้านต่างๆ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน

4.2 การได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

4.3 มีระเบียบข้อบังคับสำหรับการใช้ในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งกำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการและประชาชนในหมู่บ้าน

4.4 ทนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนหมู่บ้านในรูปของการถือหุ้น เงินออมสัจจะรายเดือน ค่าธรรมเนียม

4.5 วิธีการบริหารเงินกองทุนหมู่บ้าน

#### 5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา มีดังนี้

5.1 ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน

ที่ตั้งกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 1 หมู่ที่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดนครราชสีมา

5.2 วัตถุประสงค์ของกองทุน

1. เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพ
3. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ด้วยการถือหุ้นและการฝากเงินสัจจะออมทรัพย์
4. เพื่อส่งเสริมอาชีพ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของสมาชิกในหมู่บ้าน
5. เพื่อพัฒนาบุคคล บุคลากร สมาชิกในหมู่บ้านให้มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงาน

ของตนเอง

5.3 แหล่งที่มาของกองทุน

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเร่งด่วนในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อการพัฒนาอาชีพสร้างรายได้ ลดรายจ่าย บรรเทาเหตุฉุกเฉินและความจำเป็นเร่งด่วน อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบการบริหารจัดการเงินกองทุนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม





10. จงใจปิดบังความจริงอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก

11. มีคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติสมาชิกในระเบียบข้อบังคับของกองทุน

#### 6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้ที่คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีหลักเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

6.1 สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงิน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.2 คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจในการอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกินสองหมื่นบาท ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติเห็นควรอนุมัติเงินกู้รายใดเกินสองหมื่นบาท ให้คณะกรรมการเรียกประชุมสมาชิกเพื่อให้สมาชิกพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดต่อไป แต่ต้องไม่เกินห้าหมื่นบาท ส่วนการอนุมัติเงินกู้ฉุกเฉิน ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น

6.3 ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุนมีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอทั้งหมดหรือบางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืม พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจนเงื่อนไขและรายการการอนุมัติเงินกู้แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารทราบโดยเร็ว

6.4 คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกประกันหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

6.5 สมาชิกซึ่งที่ประชุมสมาชิกมีมติให้พ้นจากสมาชิก ห้ามมิให้สมัครเข้าเป็นสมาชิกเป็นระยะเวลาสองปี

6.6 การกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและเงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก

6.7 การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตามความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย

#### 7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล(สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏกระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545:89-91)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) สตัฟเฟิลบีม กล่าวว่า “การประเมินเป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการ ดำเนินการการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มี ประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ”

สตัฟเฟิลบีม ได้กำหนดประเด็นการประเมินออกเป็น 4 ประเภท ซึ่งเป็นที่มาของการกำหนดชื่อ ของรูปแบบการประเมินว่า รูปแบบการประเมินแบบซีพี (CIPP Model) ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation:C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้อง ดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ
2. การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation:I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของ ความเพียงพอของทรัพยากร
3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของ การดำเนินงาน ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินงานช่วงต่อไปมี ประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน
4. การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation:P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผล ผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการชุน เล็ก ขยาย หรือปรับเปลี่ยน โครงการ

นอกจากนี้สตัฟเฟิลบีมได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับประเด็นที่ประเมิน ดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions)
  2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decision)
  3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decision)
  4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decision)
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองใน โครงการที่มุ่งสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติกอง ทุนแล้วเสร็จ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นำไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ของชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการจัดสรรทุนการศึกษาแก่บัณฑิตให้เข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่หมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้เป็นกิจกรรมหลักของการศึกษาโดยเนื้อหาหลักสูตรมุ่งเน้นเกี่ยวกับการบริหารจัดการ การเงิน การบัญชีการจัดทำโครงการ การวิเคราะห์โครงการ การวิจัยและการประเมินโครงการ การออกแบบผลิตภัณฑ์และการตลาด รวมถึงการเรียนรู้ชุมชน การประเมินผลและการพัฒนาชุมชนที่ใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือ นำความรู้ความสามารถในการวางแผนจัดการโครงการและประยุกต์ความรู้สู่ท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสามารถพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต



### บทที่ 3

#### วิธีการดำเนินการโครงการ

##### ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ เป็นการศึกษารายการเฉพาะหมู่บ้านโนนเสลา หมู่ที่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา โดยหมู่บ้านจะใช้ต้นแบบที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” ซึ่งผู้ทำสารนิพนธ์ได้เข้าไปปฏิบัติงานตั้งแต่ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ในโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยมีวิธีดำเนินการประเมินดังนี้

##### 1. รูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการประเมินเชิงระบบ (The Systems Theory) ซึ่งเป็นรูปแบบการประเมิน ซีพีพีโมเดล (CIPP Model) โดยมีกรอบแนวคิดการประเมินดังนี้

รูปแบบการประเมินแบบ (CIPP Model)

สตัฟเฟิลบีม ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่าง ๆ ที่มีอยู่”

( ชุติวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา , 2545 , 89 – 92 )

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่ว ๆ ไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และการแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใด ๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. ขั้นตอนการวิเคราะห์และข้อมูลที่จะประเมินเพื่อสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ ( Information ) ที่ต้องการ
3. ขั้นตอนการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าวนี้ เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แบบจำลอง CIPP ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมิน โครงการประชุมซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้จุดเด่นจุดด้อยของการประชุมเพื่อนำผลไปปรับปรุงแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง และมีการประมวลสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสมที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบซิปจึงเป็นที่นิยมใช้ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่ประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวแบบสะสมช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

1.1 การประเมินสถานะสิ่งแวดล้อม (Context Evaluation) การประเมินสถานะแวดล้อมเป็นรูปแบบพื้นฐานของการประเมินโดยทั่ว ๆ ไป เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งเหตุผล เพื่อช่วยในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยจะเน้นในด้านความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยในการวินิจฉัยปัญหาเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การประเมินสถานะแวดล้อมนี้มีลักษณะเด่น ๆ ที่สำคัญมากมาย จัดเป็นการวิเคราะห์ขนาดใหญ่ (Macro Analytic) เป็นตัวกำหนดขอบเขตของประเมิน การบรรยายและการวิเคราะห์สถานะแวดล้อม นอกจากนี้ ยังช่วยให้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมาย การประเมินสถานะแวดล้อม ทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์โดยอาศัยการวินิจฉัย และการจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์

1.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจ ความเหมาะสมของแผนงานต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดยดูว่าข้อมูลนั้นจะส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ ซึ่งมักจะประเมินในด้านต่าง ๆ คือ

- 1) ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ
- 2) ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ
- 3) การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น หน่วยงานที่จะช่วยเหลือ เวลา เงินทุน อาคารสถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้นคือ การวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของสินค้านำและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าถึง เวลาขบประมาณวิธีการที่มีศักยภาพ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าใดเท่าไร วางแผนงานและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่าง

จากการประเมินสถานะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้น ๆ และการวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

1.3 การประเมินกระบวนการ ( Process Evaluation ) เมื่อแผนดำเนินการได้รับการอนุมัติและลงมือทำการประเมินกระบวนการจำเป็นต้องได้รับการเตรียมการ เพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) แก่ผู้รับผิดชอบและผู้ดำเนินการทุกลำดับชั้น การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ใหญ่อยู่ 3 ประการคือ

1) เพื่อหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินการตามขั้นตอนที่วางไว้เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

2) เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

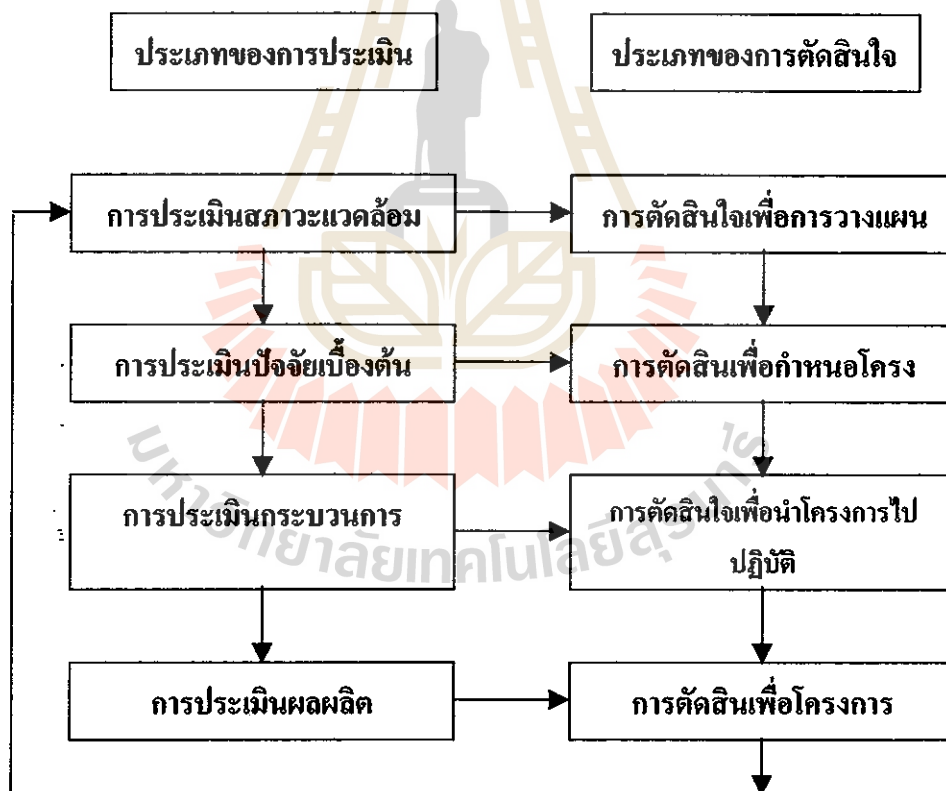
1.4 การประเมินผลผลิต ( Product Evaluation ) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสิ้นสุดวัฏจักรของโครงการเท่านั้น แต่ยังคงมีความจำเป็นในระหว่างการปฏิบัติตามโครงการด้วย

ระเบียบวิธีทั่วไปของการประเมินผลผลิต จะรวมถึงต่อไปนี้อย่างเข้าด้วยกัน คือการดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นั้นนำมาใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของภารกิจคืออะไร เปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานสมบูรณ์ ( Absolute Criteria ) หรือมาตรฐานสัมพัทธ์ ( Relative Criteria ) ที่กำหนดไว้ก่อน และทำการแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยรายงานจากการประเมินสถานะแวดล้อม และกระบวนการร่วมด้วย

ทั้งการประเมินสถานะแวดล้อมและการประเมินผลผลิตจะประเมินสิ่งที่มีอยู่ ว่าบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีระบบ โดยที่การประเมินสถานะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้น การประเมินสถานะแวดล้อมจึงแสดงสิ่งที่จำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง ( สิ่งที่แสดงอย่างเจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของการผลิตการประเมินปัจจัยและการผลผลิตที่สามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่าย สำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนการดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ การประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมินสถานะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินผลผลิตการประเมินปัจจัยแสดงสิ่งจำเพาะสำหรับการประเมินกระบวนการ การตัดสินใจใช้การประเมินปัจจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิตขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัยคือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้ การประเมินผลผลิตจะสืบสาวสิ่งที่มีอยู่ได้บรรลุวัตถุประสงค์ไปแล้วหรือกำลังจะบรรลุ แต่การประเมินกระบวนการประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่า ระเบียบการนั้นได้รับการกระทำไปตามที่ตั้งใจไว้หรือไม่ การประเมินทั้ง 2 ชนิดจะให้ข้อมูลย้อนกลับสำหรับการควบคุมและพัฒนาระบบเปลี่ยนแปลงระเบียบ

ปฏิบัติในกระบวนการ การประเมินกระบวนการทำให้สามารถที่จะลงความเห็นได้ว่าการนำระเบียบปฏิบัติไปทำจริงนั้นตรงตามรูปที่วางไว้หรือไม่ และการประเมินผลผลิตช่วยให้ตกลงใจได้ว่าวัตถุประสงค์นั้นบรรลุหรือไม่ สารนิเทศทั้งสองร่วมกันจะแสดงให้เห็นอย่างหนักแน่นถึงสาเหตุได้มากกว่าอันใดอันดับหนึ่งโดยลำพัง ในการตัดสินใจว่าระเบียบปฏิบัตินั้นควรดำเนินต่อไป โดยมีการแก้ไขหรือว่าจะต้องกลับไปเริ่มใหม่ทั้งหมด ถึงแม้จะเพิ่มหน้าที่ในการควบคุมโครงการเข้ามาด้วยการประเมินทั้งสองก็ยังคงอำนวยความสะดวกและช่วยอธิบายถึงผลที่จากโครงการ

### สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ



แผนภาพที่ 3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิป

( สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525 )



รูปแบบการประเมินที่ประยุกต์ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ใช้ชีพท์โมเดล ซึ่งประกอบด้วย การประเมิน 4 องค์ประกอบ ทั้งระดับหมู่บ้านและระดับรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

- 1) การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของ กระบวนการกองทุนหมู่บ้าน และรายบุคคล (ผู้กู้)
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการบริหารจัดการกองทุน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล

## 2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหรือผู้ให้ข้อมูลสำหรับการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โนนเสลา หมู่ที่ 6 ซึ่งมีสถานภาพและบทบาทหน้าที่ต่างๆ รวมทั้งข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 15 คน
2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 106 คน
2.2.1 สมาชิกที่ได้รับอนุมัติให้กู้	จำนวน 84 คน
2.2.2 สมาชิกสมทบ	จำนวน - คน
2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้รับเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน 175 คน
( จำนวนประชากรตั้งแต่ 18 ขึ้นไป )	
2.4 ผู้นำชุมชน ผู้นำกลุ่มอาชีพ	จำนวน 7 คน
2.5 ข้าราชการเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง	จำนวน 2 คน

## 3. วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ประเมิน

### 3.1 วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

#### 1) การสังเกตและการบันทึก

การสังเกตและบันทึกเกี่ยวกับสภาพทั่วไปด้านต่าง ๆ ของหมู่บ้านตลอดจนการสังเกตและบันทึกขณะร่วมกิจกรรม ทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

2) การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ตัวแทนกลุ่ม ตลอดจนรายบุคคลในหมู่บ้านโดยใช้แบบรายงานต่าง ๆ ( บร. )

3) การจัดการประชุมชาวบ้าน

4) การศึกษาเจาะลึกรายกรณี จากสมาชิกที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ จำนวน 84 ราย ที่มีวัตถุประสงค์การกู้แตกต่างกัน อาจใช้ข้อมูลจาก บร. 11

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ ( บร. ) และแบบเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อใช้ในการสังเกตและการสัมภาษณ์ มีดังนี้

- 1) แบบรายงาน บร. 1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน )
- 2) แบบรายงาน บร. 2 (แบบเก็บข้อมูลชี้วัดวัดความเข้มแข็งของชุมชน )
- 2) แบบรายงาน บร. 3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคดีที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง )
- 4) แบบรายงาน บร. 4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน )
- 5) แบบรายงาน บร. 5 (แบบรายงานผลงานการจัดการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง )
- 6) แบบรายงาน บร. 6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง )
- 7) แบบรายงาน บร. 7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาชี้วัดวัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน )
- 8) แบบรายงาน บร. 8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ )
- 9) แบบรายงาน บร. 9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์ )
- 10) แบบรายงาน บร. 10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน )
- 11) แบบรายงาน บร. 11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี )
- 12) แบบรายงาน บร. 12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน )

4. ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลรูปแบบการประเมิน

จากกรอบความคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 เมื่อนำมากำหนดเป็นตัวชี้วัด แหล่งข้อมูล และวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลของการประเมินทั้ง 4 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบท ปัจจัย กระบวนการ และผลผลิต ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้) ดังนี้

## 4.1 การประเมินบริบท มีรายละเอียดตามตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน C1 - ประวัติกวามมาของหมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> <li>ที่มาของชื่อหมู่บ้าน/ชุมชน</li> <li>คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้านอพยพมาจากไหน และเหตุใดจึงอพยพมา</li> <li>สภาพเดิมทางภูมิศาสตร์ของหมู่บ้านเป็นอย่างไร</li> <li>อาชีพเดิม (อาชีพหลัก/รอง)</li> <li>อาชีพเดิมที่เลิกทำแล้วคืออะไร เพราะอะไรจึงเลิกทำ</li> <li>อาชีพใหม่ที่เกิดขึ้น</li> <li>การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณูปโภคมี</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>ผู้นำชุมชน</li> <li>ผู้อาวุโสในหมู่บ้าน</li> <li>ผู้นำกลุ่มอาชีพ</li> <li>ข้อมูลที่การบันทึกไว้แล้ว</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</li> <li>ศึกษาจากเอกสาร</li> </ol>
	ประมาณ พ.ศ. ใด (ถนน, ไฟฟ้า, ประปา)		

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข่าว	วิธีการเก็บข้อมูล
C 2 - สภาพ ภูมิศาสตร์ของ หมู่บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ลักษณะที่ตั้งของหมู่บ้าน</li> <li>2. อาณาบริเวณเขตติดต่อ กับหมู่บ้านอื่น</li> <li>3. แผนที่หมู่บ้าน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ข้อมูลจากเอกสาร</li> <li>9. หมู่บ้าน</li> <li>10. ผู้นำชุมชน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ศึกษาจากเอกสาร</li> <li>2. สังเกต</li> <li>3. สัมภาษณ์</li> </ol>
C 3 - สภาพ เศรษฐกิจและ สังคมของหมู่ บ้าน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. อาชีพหลักและอาชีพรอง ของชาวบ้าน</li> <li>3. จำนวนพื้นที่ทำการ เกษตร</li> <li>4. จำนวนที่ทำกิน โดย เฉลี่ย</li> <li>5. จำนวนร้านค้าในหมู่ บ้าน</li> <li>6. จำนวนโรงสีในหมู่ บ้าน</li> <li>7. โรงเรียนในหมู่บ้าน</li> <li>8. โรคที่เจ็บป่วย สถานที่รักษาเมื่อเจ็บป่วย</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ผู้นำชุมชน</li> <li>2. สถานีอนามัย ตำบล</li> <li>3. โรงเรียน</li> <li>4. เกษตรตำบล</li> <li>5. หมู่บ้าน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1</li> <li>2. สังเกต</li> </ol>

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 4 - โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากร	<ol style="list-style-type: none"> <li>จำนวนและสภาพของโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ หอกระจายข่าว ศาลา ประชามต ฯลฯ</li> <li>จำนวนและสภาพทรัพยากร เช่น ป่าไม้ แหล่งน้ำ ฯลฯ ที่เป็นประโยชน์</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>ผู้นำชุมชน หมู่บ้าน</li> <li>เจ้ามูล จปฐ./ กชช.2ก.</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์ตามแบบ บร.1</li> <li>สังเกต</li> </ol>
C 5 - ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่มและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	<ol style="list-style-type: none"> <li>ประเภทผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ</li> <li>กลุ่มต่าง ๆ ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ( จำนวนสมาชิก ทุนของกลุ่ม, กิจกรรม, เป้า ก่อตั้ง )</li> <li>ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านต่าง ๆ ( ชื่อ, อายุ, ความเชี่ยวชาญ )</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>ผู้นำชุมชน</li> <li>ผู้นำกลุ่มอาชีพ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1</li> <li>สังเกต</li> </ol>

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท (ต่อ)

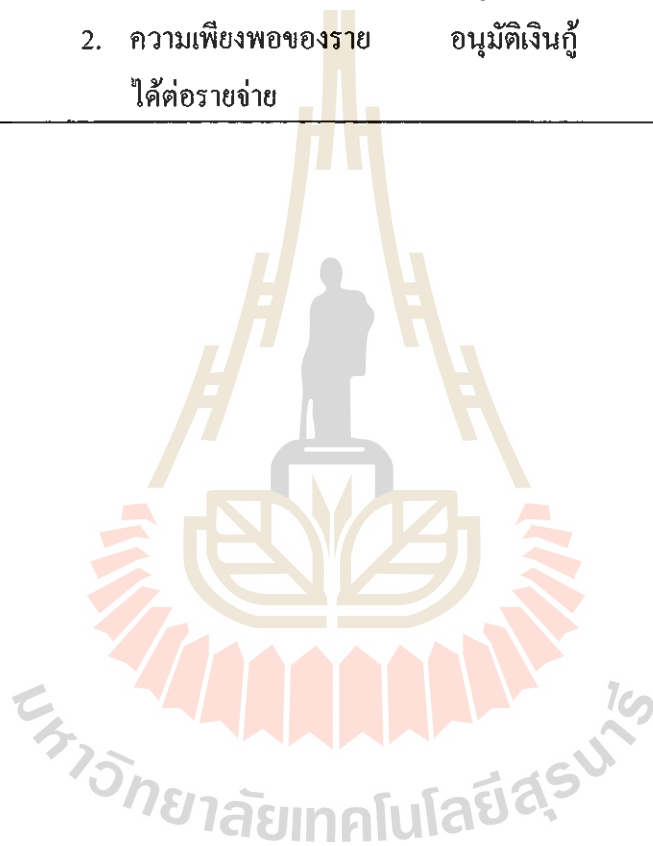
ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 6 - โครงการพัฒนาที่ผ่านมา	1. โครงการของภาครัฐ	11. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1
	2. โครงการของภาคเอกชน	12. ผู้นำกลุ่มอาชีพ 13. ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง	2. ศึกษาจากเอกสาร
	3. โครงการที่ชาวบ้านทำขึ้นเอง ( ชื่อ โครงการ/กิจกรรมของโครงการ	14. ข้อมูลที่บันทึกไว้	3. สังเกต
C 7 - ความเข้มแข็งของชุมชน	1. ความสามัคคี	1. ชาวบ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 2
	2. ความซื่อสัตย์	2. ผู้นำชุมชน	( มาจากข้อมูลดิบ สัมภาษณ์ชาวบ้าน 30 ครอบครัว )
	3. การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน		
	4. การยกย่องคนทำความดี		
	5. โอกาสในการหาความรู้เพิ่มเติม		
	6. จำนวนครอบครัวที่มีอาชีพ		
	7. ครอบครัวอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง		
	8. การรวมกลุ่ม		
	9. การประชุม/เสวนากลุ่ม		
	10. การช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส		

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 7 - ความเข้ม แข็งของชุมชน ( ต่อ )	11. มีผู้นำที่มีความยุติ ธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ ปัญหาของชุมชน		2. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 3. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม
ระดับบุคคล C 8 - อาชีพเดิม	1. อาชีพหลัก/รอง 2. ผลการประกอบ อาชีพเดิม ( เพียงพอ ต่อการเลี้ยงครอบครัว หรือไม่ ) 3. ปัญหาอุปสรรคใน การประกอบอาชีพ	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติ	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 1 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เติม
C 9 - สมาชิก ในครอบครัว	1. สมาชิกในครอบครัว และรายละเอียด เช่น จำนวน, อายุ, สถาน ภาพสมรส, ระดับการ ศึกษา, ความสัมพันธ์ กับหัวหน้าครอบครัว, การมีงานทำ	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต
C 10 - สภาพการ อยู่อาศัย	1. มีบ้านเป็นของตนเอง หรือไม่พักอาศัยอย่างไร	1. สมาชิกกองทุน บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

ตารางที่ 3.1 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินบริบท ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
C 11. รายได้ของครอบครัว	<ol style="list-style-type: none"> <li>รายได้ของครัวต่อเดือน</li> <li>ความเพียงพอของรายได้ต่อรายจ่าย</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 1</li> <li>สัมภาษณ์เพิ่มเติม</li> </ol>





## 4.2 การประเมินปัจจัยมีรายละเอียดตามตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
<b>ระดับหมู่บ้าน</b>			
I1-นโยบาย ระเบียบแนวทาง ปฏิบัติ	1. รายละเอียดของสำนัก นายกฯ 2. รายละเอียดของระเบียบ กองทุนฯ	1. ระเบียบสำนัก นายกฯ 2. ระเบียบที่เกี่ยวข้อง กับกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง แห่งชาติ	1. ศึกษาจาก เอกสาร
I2-การประชา สัมพันธ์ข่าวสารใน หมู่บ้าน	1. ช่วงเวลาที่มีการประชา สัมพันธ์ 2. ประเภทสื่อในการ ประชาสัมพันธ์ 3. ความทั่วถึงในการ ประชาสัมพันธ์ 4. เนื้อหาในการประ สัมพันธ์	1. ผู้นำชุมชน 2. ชาวบ้าน 3. ส่วนราชการที่ เกี่ยวข้อง 4. ที่ทำการกองทุน หมู่บ้าน 5. เอกสารประชา สัมพันธ์	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต 3. ศึกษาจาก เอกสาร
I3-คณะ อนุกรรมการระดับ อำเภอที่เกี่ยวข้อง	1. จำนวนคณะ อนุกรรมการ 2. องค์ประกอบคณะ อนุกรรมการ 3. สัดส่วนกรรมการภาค ประชาชน 4. การปฏิบัติหน้าที่	1. พัฒนาชุมชน 2. คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I4.คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. จำนวน 2. คุณสมบัติ 3. วิธีการได้มา 4. การพ้นจากตำแหน่ง 5. ระยะเวลาในการ ดำรงตำแหน่ง	1.คณะกรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน 2.ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. ศึกษาจาก เอกสาร
I5.การเตรียม ความพร้อมการส ร้ำความรู้ความ เข้าใจแก่คณะ กรรมการกองทุน หมู่บ้านและชุม ชนเมือง	1.วิธีการเตรียมพร้อม 2.เนื้อเตรียมความพร้อม 3. จำนวนครั้งในการ เตรียมความพร้อม 4. หน่วยงาน/ องค์กรที่ ทำหน้าที่ในการ เตรียมความพร้อม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ส่วนราชการ 3. ชาวบ้าน 4. ผู้นำชุมชน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 3, บร. 9 2. สัมภาษณ์คณะ กรรมการกอง ทุนหมู่บ้าน
I6.เงินกองทุน หนึ่งล้านบาท	1. วันที่ได้รับอนุมัติ การเก็บรักษาเงิน 2. การเก็บรักษาเงิน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์
I7.เงินทุนสะสม อื่น ๆ	1. ประเภท/ จำนวน/ ที่ มาและการเก็บรักษา เงินสะสมอื่น ๆ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I8. บัณฑิตกองทุน	1. ประวัติส่วนตัว ชื่อ, วุฒิการศึกษา, อายุ, เพศ, ภูมิถิ่นเนา, สถานภาพ, สมรส, ความสามารถ (ถ้ามี) 2. บทบาทหน้าที่	1. บัณฑิตกองทุนหมู่บ้าน 2. กลุ่มนักศึกษา	1. ศึกษาเอง 2. ศึกษาจากเอกสาร
ระดับรายบุคคล			
I9. จำนวนเงินกู้ที่ได้รับ	1. จำนวนเงินที่ได้รับอนุมัติ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11
I10. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้	1. จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้ 2. ที่มาของเงินทุน	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม
I11. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. วัตถุประสงค์การกู้เงินตามโครงการ	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 11

ตารางที่ 3.2 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินปัจจัย (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
I12. สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์และวัสดุ คืบในการ ประกอบอาชีพ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สถานที่ในการ ประกอบอาชีพ</li> <li>2. วัสดุอุปกรณ์ในการ ประกอบอาชีพ</li> <li>3. วัสดุคืบในการ ประกอบอาชีพ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์</li> </ol>
I13. ความรู้เกี่ยวกับ การประกอบ อาชีพ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ความรู้และทักษะที่มี อยู่</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร . 11</li> <li>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม</li> </ol>
I14. จำนวนแรง งาน	<ol style="list-style-type: none"> <li>1.จำนวนแรงงานที่ใช้ใน การประกอบอาชีพ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สมาชิกกองทุน หมู่บ้านที่ได้รับ อนุมัติเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร . 11</li> <li>2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม</li> </ol>

## 2.3 การประเมินกระบวนการ มีรายละเอียดตามตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัดข้อมูลที่ต้องการแหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
ระดับหมู่บ้าน			
PC1. การจัดทำ ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. กระบวนการในการ จัดทำระเบียบกองทุน หมู่บ้าน 2. ผู้มีส่วนร่วมในการจัด ทำ 3. ปัญหาอุปสรรคใน การจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน หมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุน หมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิมจากคณะ กรรมการ กองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้าน
PC2. การจัดทำ เอกสารขอขึ้น ทะเบียน	1. กระบวนการในการจัด เอกสารขอขึ้นทะเบียน 2. ผู้มีส่วนร่วมการจัดทำ 3. ปัญหาอุปสรรคในการ จัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน	1. การสัมภาษณ์
PC3. ระบบบัญชี กองทุน	1. จำนวนบัญชีที่จัดทำ (จำนวนเล่ม) 2. ชื่อบัญชี เช่น บัญชี ลูกหนี้ 3. ความเป็นปัจจุบัน ผู้จัดทำปัญหาอุปสรรคใน การจัดทำ	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีกองทุน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจาก เอกสาร

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บข้อมูล
PC 4. กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน			
PC4.1 การรับสมัคร	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. ช่วงเวลาในการรับสมัครและเหตุผล</li> <li>2. ค่าธรรมเนียมการสมัครและเหตุผล</li> <li>3. คุณสมบัติของผู้สมัครและเหตุผล</li> <li>4. ปัญหาอุปสรรค</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4</li> <li>2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> </ol>
PC 4.2 การหมดสมาชิกภาพ	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การหมดสมาชิกภาพและเหตุผล</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4</li> <li>2. สัมภาษณ์จากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>3. ศึกษาจากเอกสาร</li> </ol>
PC4.3 ประเภทสมาชิก	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. การกำหนดประเภทสมาชิกและเหตุผล</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>2. เอกสารด้านทะเบียนสมาชิก</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. สัมภาษณ์</li> <li>2. ศึกษาจากเอกสาร</li> </ol>

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC4.4 การทำทะเบียนสมาชิก	1. ความเป็นปัจจุบันในการจัดทำ 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. เอกสารค้ำทะเบียนสมาชิก	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5. กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน			
PC5.1 ขั้นตอนการขอกู้	1. ขั้นตอนในการขอกู้ 2. เอกสารประกอบการขอกู้ 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน
PC5.2 การคัดเลือกผู้กู้	1. หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกและเหตุผล 2. วิธีการคัดเลือกและเหตุผล 3. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC5.3 การโอนเงินให้ผู้กู้	1. ขั้นตอนการโอนเงิน 2. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุนที่ได้เงินกู้ 3. หลักฐานการโอนเงิน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC5.4 การรับ ชำระหนี้	<ol style="list-style-type: none"> <li>ขั้นตอนในการรับชำระหนี้</li> <li>ปัญหาอุปสรรค</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ส่งเงินคืน</li> <li>เอกสารในการส่งเงินคืน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์</li> </ol>
PC 6. การส่งเสริมการใช้เงินกู้			
PC6.1 การแนะนำการทำธุรกิจ	<ol style="list-style-type: none"> <li>ผู้แนะนำ</li> <li>ประเด็นการแนะนำ</li> <li>วิธีการแนะนำ</li> <li>จำครั้งในการแนะนำ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์</li> </ol>
PC6.2 การช่วย หารตลาด	<ol style="list-style-type: none"> <li>ผู้ที่ช่วยหารตลาด</li> <li>วิธีการในการส่งเสริมการหารตลาด</li> <li>ปัญหาอุปสรรค</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์</li> </ol>
PC7. การตรวจสอบการใช้ เงินกู้	<ol style="list-style-type: none"> <li>ผู้ทำการตรวจสอบ</li> <li>วิธีการตรวจสอบ</li> <li>จำนวนครั้งในการตรวจสอบ</li> <li>ปัญหาอุปสรรค</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับเงินกู้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์</li> </ol>



ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC8. การจัดทำ รายงานและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน	1. ประเภทรายงานที่จัดทำ 2. ประเภทผลงานที่มีการเผยแพร่ 3. ปัญหาอุปสรรค	2. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 3. สมาชิกและชาวบ้าน 4. เอกสารการจัดทำรายงาน	4. สัมภาษณ์ 5. สังเกต 6. ศึกษาจากเอกสาร
PC9. การจัดสรรผลประโยชน์	1. สัดส่วนในการจัดสรรและเหตุผล	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร
PC10. การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้โดย บัณฑิตกองทุน	1. ประเภทเครือข่าย 2. วิธีการสร้างเครือข่าย 3. ความพึงพอใจของผู้ที่เข้าร่วมเครือข่าย 4. ประโยชน์ที่ได้รับจากการสร้างเครือข่าย 4. ปัญหาอุปสรรค	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. บัณฑิตกองทุน 3. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกตแบบมีส่วนร่วม
ระดับรายบุคคล			
PC11. การใช้จ่ายเงินกู้	1. รายละเอียดของการใช้จ่าย	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีรายจ่าย	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร 11 2. ศึกษาจากเอกสาร 3. สัมภาษณ์เพิ่มเติม

ตารางที่ 3.3 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินกระบวนการ (ต่อ)

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PC12. การหาความรู้เพิ่มเติม	1. วิธีการหาความรู้เพิ่มเติม	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สังเกตจากการเสวนาตามแบบ บร. 6
PC13. การหาตลาด	1. วิธีการหารตลาด 2. ผู้ที่ช่วยเหลือแนะนำในการหาตลาด	1. สมาชิกกองทุนหมู่บ้านที่ได้รับอนุมัติเงินกู้ 2. บัญชีการใช้จ่าย	1. สัมภาษณ์ 2. ศึกษาจากเอกสาร

## 4.4 การประเมินผลผลิต มีรายละเอียดตามตารางที่ 3.4

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
ระดับหมู่บ้าน			
PD 1. จำนวนสมาชิกกองทุน	1. จำนวนสมาชิกเดิม (ณ วันเริ่มตั้งกองทุน) 2. จำนวนสมาชิกที่มีการเพิ่มขึ้น/ลดลง 3. เหตุที่สมาชิกเพิ่มขึ้น/ลดลง	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. ทะเบียนสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. สัมภาษณ์เพิ่มเติม 3. ศึกษาจากเอกสาร
PD 2. จำนวนผู้ได้เงินกู้	1. จำนวนครั้งที่มีการอนุมัติเงินกู้ 2. จำนวนผู้ยื่นกู้และผู้ให้กู้แต่ละครั้ง 3. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำนวนสมาชิกกองทุนหมู่บ้านทั้งหมด 4. จำนวนผู้ได้รับอนุมัติให้กู้จำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร
PD 3. ยอดเงินที่ให้กู้	1. ยอดเงินที่ให้กู้มีผู้มาขอและยอดเงินที่ได้รับอนุมัติแต่ละครั้ง 2. ยอดเงินที่ได้อนุมัติให้กู้ทั้งหมด 3. ยอดเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติจำแนกตาม บร. 4 ข้อ 5	1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน 2. บัญชีคุมลูกหนี้	1. สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4 2. ศึกษาจากเอกสาร

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD 4. จำนวนผู้ชำระค่าน้ำประปาตามกำหนด	<ol style="list-style-type: none"> <li>จำนวนผู้ชำระค่าน้ำประปาตามกำหนด (31 พ.ค. 45 )</li> <li>จำนวนผู้ที่ไม่ชำระค่าน้ำประปาตามกำหนด (31 พ.ค. 45 ) และเหตุผล</li> <li>การแก้ไขปัญหาเมื่อผู้ที่ไม่ชำระค่าน้ำประปาตามกำหนด</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>บัญชีคุมลูกหนี้</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์ตามแบบ บร. 4</li> <li>สัมภาษณ์เพิ่มเติม</li> <li>ศึกษาจากเอกสาร</li> <li>สาร</li> </ol>
PD 5. ยอดเงินที่มีการชำระค่าน้ำประปา	<ol style="list-style-type: none"> <li>ยอดเงินที่ชำระค่าน้ำประปาถึง 31 พ.ค. 45 จำแนกเป็นเงินสด, ดอกเบี้ย, ค่าปรับ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์</li> <li>ศึกษาจากเอกสาร</li> </ol>
PD 6. กองทุนสะสม	<ol style="list-style-type: none"> <li>ยอดเงินกองทุนสะสม</li> <li>การใช้ประโยชน์จากกองทุนหมู่บ้าน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> <li>บัญชีเงินฝากกองทุนสะสม</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์</li> <li>ศึกษาจากเอกสาร</li> </ol>
PD 7. การใช้เงินตามวัตถุประสงค์	<ol style="list-style-type: none"> <li>จำนวนผู้ที่ใช้เงินตามวัตถุประสงค์</li> <li>จำนวนผู้ที่ไม่ใช่ไปทำตามวัตถุประสงค์โครงการ</li> <li>เหตุผลที่ไม่ใช่เงินตามวัตถุประสงค์โครงการ</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน</li> </ol>	<ol style="list-style-type: none"> <li>สัมภาษณ์ผู้ตรวจสอบ</li> </ol>

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD 8. ทักษะคติ ของชุมชนต่อ กองทุน	1. ทักษะคติต่อ กรรมการกองทุนหมู่บ้าน ในเชิง บวก / ลบ 2. ทักษะคติต่อกองทุน 1 ล้านบาทในเชิง บวก / ลบ	3. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 4. สมาชิกและชาว บ้าน	2. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 9 3. สัมภาษณ์เพิ่ม เดิม
PD 9. เกิดเครือ ข่ายองค์กรเรียนรู้ ( หลังจากทำ PD 10 )	1. ประเภทเครือข่ายที่ เกิดขึ้น 2. กิจกรรมของเครือข่าย ที่เกิดขึ้น 3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดองค์กร เครือข่าย	1. บัณฑิตกองทุน	1. รายงานการ ปฏิบัติงานของ บัณฑิตกอง ทุน ( ตัวเอง )
PD10. การเรียนรู้ เพื่อพึ่งพาตัวเอง	1. ประสบการณ์ / การ เรียนรู้จากการดำเนิน งานกองทุนหมู่บ้าน 2. ประสบการณ์ / การ เรียนรู้จากการเป็น สมาชิกกอง	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกกองทุน บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 10
PD11. ความเข้ม แข็งชุมชนที่เกิด จากกองทุนหมู่บ้าน	1. ความสามัคคี 2. ความซื่อสัตย์ 3. การช่วยเหลือกัน 4. การยกย่องคนทำ ความดี 5. โอกาสในการหา ความรู้เพิ่มเติม	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	1. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 2 และ บร. 7 2. สังเกต

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD 11. ความรู้ เข้มแข็งชุมชนที่ เกิดจากกองทุน หมู่บ้าน ( ต่อ )	6. จำนวนครอบครัวที่มี อาชีพเลี้ยงตัวได้ 7. ครอบครัวอบอุ่นรัก ใคร่ปรองดอง 8. การรวมกลุ่ม 9. การประชุม / เสวนา สม่ำเสมอ 10. การช่วยเหลือผู้ด้อย โอกาส 11. มีผู้นำมีคุณธรรม ยุติธรรม 12. การจัดทำแผนงานแก้ ปัญหาชุมชน 13. ตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ของชุมชนตามทัศนะ คติของหมู่บ้าน	1. คณะกรรมการ กองทุนหมู่บ้าน 2. สมาชิกและชาว บ้าน	3. สัมภาษณ์ตาม แบบ บร. 2 และ บร. 7 4. สังเกต
ระดับรายบุคคล PD12. ผลตาม วัตถุประสงค์ ของการกู้			
PD12.1 ผลโดย ตรง	1. ผลการใช้เงินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ	1. สมาชิกกองทุน 2. คณะกรรมการ	1. สัมภาษณ์ 2. สังเกต

ตารางที่ 3.4 ตัวชี้วัด ข้อมูลที่ต้องการ แหล่งข้อมูลและวิธีการเก็บข้อมูลการประเมินผลผลิต ( ต่อ )

ตัวชี้วัด	ข้อมูลที่ต้องการ	แหล่งข้อมูล	วิธีการเก็บรักษา
PD12.2 ผลทาง อ้อม	1. การยอมรับจากชุมชน	สมาชิกกองทุนและ ชาวบ้าน	1.จัดเก็บตามแบบ บร. 10

5. ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษาหมู่บ้านโนนเสลา หมู่ที่ 6 ตำบลกุดน้อย อำเภอสีคิ้วจังหวัดนครราชสีมาครั้งได้กำหนดวัตถุประสงค์การประเมินไว้ 6 ประการ ตามที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 1 และดำเนินการประเมินโดยใช้รูปแบบชีพท์ ซึ่งมีตัวชี้วัดแหล่งข้อมูลตัวชี้วัดตามแบบการประเมิน สามารถนำมาใช้ในการทดสอบ ประเด็นต่าง ๆ ของวัตถุประสงค์ของการประเมิน ผู้ทำสารนิพนธ์จึงแสดงความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน ดังตารางที่ 5 ต่อไปนี้

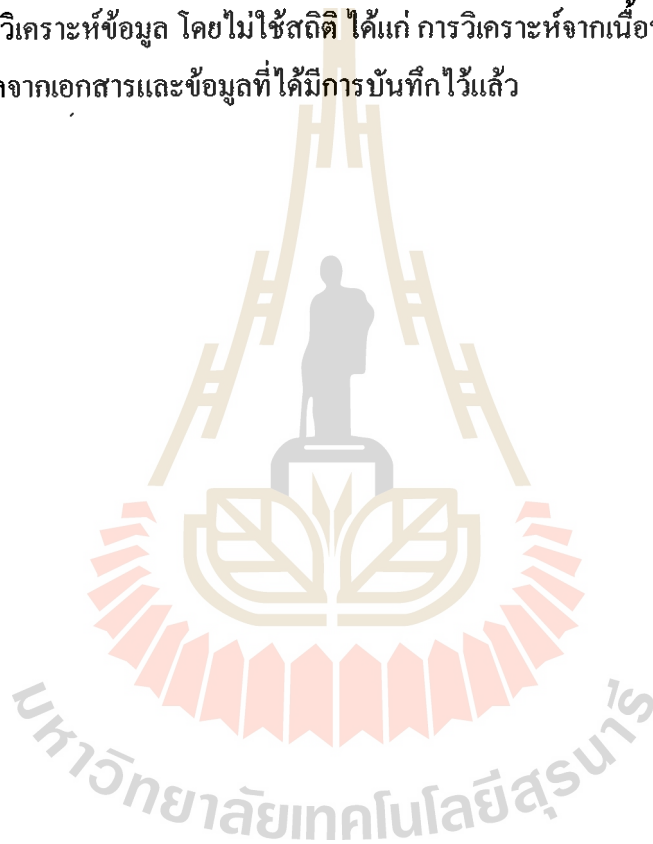
ตารางที่ 3.5 ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุประสงค์การประเมินกับตัวชี้วัดตามรูปแบบการประเมิน

วัตถุประสงค์ของการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน			
	C	I	P	P
1. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านตำบลโนนเสลา		I5		PD7-PD11
2. เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา	C8	I4	PC1-PC4	PD1-PD11
3. เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา	C6-C8	I1-I14	PC4-PC5	PD1-PD7
4. ทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา	C2-C8	I6	PC5-PC6	PD7-PD8
5. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้าน โนนเสลา	C8	I1-I14	PC1-PC10	PD11
6. เพื่อให้เกิดองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชนท้องถิ่น หมู่บ้าน ตำบล ประเทศ		I2	PC10	PD9

## 6.การวิเคราะห์ข้อมูล

1.1 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์สถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยไม่ใช้สถิติ ได้แก่ การวิเคราะห์จากเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ การศึกษา ข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลที่ได้มีการบันทึกไว้แล้ว





## บทที่ 4

### ผลการติดตามการประเมินโครงการ

#### ตอนที่ 1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

##### 1.บริบทระดับประเทศ

##### 1.1 ความยากจนของประเทศ

ในปี พ.ศ.2540 ประเทศไทยต้องเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อคนและสังคมโดยรวมทำให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนแผนเพื่อแก้ไขวิกฤตของประเทศ โดยเน้นการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ การลดผลกระทบต่อการพัฒนาคนและสังคม การปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งและกลับสู่สมดุล และการปรับระบบบริหารจัดการเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจส่วนรวมอย่างรุนแรง ความพยายามในการแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้นและในระยะปานกลางอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัวอย่างช้าและมีเสถียรภาพในระดับหนึ่ง เศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.4 ในปี 2543 จากที่เคยหดตัวต่ำสุดถึงร้อยละ 10.2 ในปี 2541 แต่ยังมีปัญหาในภาคการเงินและอสังหาริมทรัพย์ ปัญหาหนี้สาธารณะและปัญหาการขาดดุลงบประมาณ อันเป็นข้อจำกัดของการจัดสรรทรัพยากรในระยะต่อไป นอกจากนี้ เศรษฐกิจไทยยังมีการพึ่งพิงทุน เทคโนโลยี และตลาดต่างประเทศสูง การผลิตหลักของประเทศยังอ่อนแอ ไม่มีภูมิคุ้มกันที่เพียงพอ และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาวัตกรรม ทั้งไม่สามารถรับถ่ายทอดและแปลทุนเทคโนโลยีมาใช้ในการต่อยอดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจที่มีต่อคนและสังคมไม่ก่อให้เกิดปัญหาคุณภาพชีวิตของคนไทยมากขีงขึ้น โดยเฉพาะปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้รุนแรงยิ่ง กล่าวคือ ภาวะความยากจนที่มีแนวโน้มลดลงมาโดยตลอดในช่วงก่อนวิกฤตกับเพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ 11.4 ของประชากรทั้งประเทศ หรือคิดเป็นจำนวนคนยากจน 6.8 ล้านคน ในปี 2539 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 15.9 หรือคิดเป็นจำนวนคนยากจน 9.9 ล้านคน ในปี 2542 และในช่วงเวลาเดียวกันการกระจายรายได้ก็แย่ลง โดยกลุ่มที่มีรายได้น้อยที่สุด 20 เปอร์เซ็นต์แรก มีสัดส่วนรายได้ลดลงจากร้อยละ 4.2 หรือร้อยละ 3.8 ขณะที่กลุ่มคนที่มีรายได้สูงสุด 20 เปอร์เซ็นต์แรกมีสัดส่วนรายได้เพิ่มขึ้นจากร้อยละ 56.5 เป็นร้อยละ 58.5 อีกทั้งจำนวนคนว่างงานก็มีเพิ่มมากขึ้นก่อนช่วงการเกิดวิกฤตเกือบ 1 ล้านคนนอกจากนี้ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัญหารุนแรง

ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคมมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทางชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี, 2544)

## 1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลาง และขนาดย่อม

ธุรกิจขนาดเล็กลงและขนาดกลางโดยย่อมาจาก Small and Medium enterprise เนื่องจากรัฐเริ่มให้ความสนใจกิจการขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้น อีกทั้งกระทรวงอุตสาหกรรมก็มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนกิจการขนาดกลาง และเล็กอย่างชัดเจนเพราะเห็นว่าเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม โดยมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมรับผิดชอบอยู่ ทั้งนี้ SME จึงไม่ใช่กิจการในลักษณะเดิม แต่จะต้องมีลักษณะใหม่คือ

- (1) เป็นธุรกิจที่สามารถขายได้ในบาท โชน และดอลลาร์ โชน
- (2) ต้องเป็น SME ที่ผลผลิตมีดีไซน์ และมีคุณภาพที่ตลาดโลกต้องการและยอมรับได้
- (3) จะมีความสัมพันธ์ทางการบริหาร การออกแบบ และการผลิตที่เป็นสากลโดยมีหุ้นส่วนบริหารมาจากที่ใดก็ได้ของโลกที่มีทักษะมีเทคโนโลยีมาถ่ายทอดและร่วมเป็นเจ้าของร่วมเสี่ยง
- (4) จะต้องมีความเข้าใจตลาดของตนอย่างแท้จริง
- (5) จะต้องมีการปรับผลผลิตให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาด
- (6) จะต้องลดต้นทุนการผลิตให้ถูกที่สุดเท่าที่จะทำได้โดยจะต้อง ไม่มองหา แหล่งเงินทุนในประเทศเท่านั้น

## 1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สภาวะการค้าและการส่งออกของประเทศมีมากในรูปแบบของภาคเกษตรกรรม เช่น การส่งออกข้าว การส่งออกอาหารสัตว์ การส่งออกเสื้อผ้า ซึ่งแต่ละปีการส่งออกสินค้าจำพวกนี้มีมากแต่ก็ไม่มากเท่ากับการรับซื้อสินค้าจากต่างประเทศ เพราะส่วนใหญ่สินค้าที่ซื้อเข้ามาจะเป็นจำพวกสินค้าสิ้นเปลือง เช่น น้ำมันดิบ รถยนต์ซึ่งแต่ละปีไทยเสียดุลการค้า ซึ่งทำให้ส่งผลเสียทางเศรษฐกิจ ดังนั้น ทางที่ดีต้องลดการขาดดุลการค้าโดยการประหยัดเพื่อการซื้อสินค้าจากต่างประเทศจะได้ลดน้อยลงอาจทำให้สภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศลดน้อยลงก็ได้

ภาครัฐยังคงดำเนินนโยบายการคลังแบบผ่อนคลายเป็นช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจตลอด 3 ปีที่ผ่านมา โดยภาครัฐขาดดุลร้อยละ 3.5 ของในปีงบประมาณ 2544 และในปีงบประมาณ 2545 คาดว่าจะขาดดุลเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.5 ของสอดคล้องกับนโยบายเร่งด่วนและมาตราสำคัญของรัฐบาลที่มีความคืบหน้าในการดำเนินการแล้วเป็นส่วนใหญ่ เช่น โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง การพักชำระหนี้เกษตรกร ธนาคารประชาชน และกองทุนประกันสุขภาพถ้วนหน้า เฉพาะเพียงในไตรมาสแรกของปีงบประมาณ 2545 นั้น รัฐบาลเร่งการเบิกจ่ายเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 22.0 เทียบกับร้อยละ 21.1 ในช่วงระยะเวลาเดียวกันของปีงบประมาณก่อนทำให้มีการขาดดุลเงินสดถึง 69 พันล้านบาท

หรือคิดเป็นร้อยละ 63.9 ของการขาดดุลเงินสดของปีงบประมาณ 2544 ทั้งปี ซึ่งที่ผ่านมานั้น รัฐบาลได้ชดเชยการขาดดุลด้วยการกู้ยืมในประเทศเป็นสำคัญ

การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี และภาวะการจ้างงานที่ปรับตัวดีขึ้นในส่วนของลูกจ้างรัฐบาลและลูกจ้างเอกชนทำให้ฐานภาษีขยายตัว รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปีงบประมาณ 2544 ได้มากขึ้นร้อยละ 9.9 และด้วยผลจากการปรับอัตราภาษีสรรพสามิตสุราและยาสูบ และได้รัฐบาลจากการจัดเก็บภาษีสรรพสามิตจึงเพิ่มขึ้นเช่นกัน โดยอัตราเพิ่มอยู่ที่ร้อยละ 7.0 ในขณะที่ภาษีเงินได้นิติบุคคลและอากรขาเข้าที่จัดเก็บได้ชะลอลงจากปีก่อนสะท้อนให้เห็นถึงผลประกอบการของภาคธุรกิจที่ยังไม่ดีขึ้นอย่างชัดเจนนัก (ธนาคารแห่งประเทศไทยปี 2544 และแนวโน้มปี 2545)

#### 1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันนี้ ประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมที่เลวลงเป็นอันมากเนื่องจากว่าคนไทยส่วนใหญ่เห็นแก่ตัวไม่รู้จักรักษาคุณทางธรรมชาติ ยิ่งในเขตเมืองหลวงสภาวะมลพิษทางอากาศยิ่งทวีคูณมาก ผู้คนเป็นโรคเกี่ยวกับทางเดินหายใจ ทั้งโรคภูมิแพ้ โรคหอบ โรคหืด และในต่างจังหวัดก็มีการตัดไม้ทำลายป่า บุกรุกที่ป่าสงวน ทำให้อากาศร้อน ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาลเมื่อหน้าแล้งก็แล้งจัด ถ้าอยากให้ประเทศมีสภาวะเหมือนเดิมทุกคนในประเทศต้องร่วมแรงร่วมใจกันปกป้องและรักษาสมดุลทางธรรมชาติ และต้องไม่ทำลายธรรมชาติกันเหมือนที่เคยเป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

#### 1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำ สินค้ามีราคาแพงขึ้น ประชาชนต้องการความอยู่รอดจึงหาหนทางต่างๆ โดยการกู้ยืมเงินจากนายทุน และแหล่งเงินกู้จากสถาบันการเงินต่างๆ เพื่อนำมาประกอบอาชีพ เมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ผู้คนก็ไม่มีความตั้งใจในการบริโภคสินค้าทำให้เกิดการขาดดุลของธุรกิจขนาดเล็ก ทำให้ผู้ที่กู้เงินมาไม่มีเงินคืนทำให้เกิดความเดือดร้อนจากการเป็นหนี้สินของประชาชน

#### 1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

เมืองสังคมไทยเปลี่ยนไปจะเกิดผลกระทบตั้งแต่สังคมในเมืองผู้คนต่างเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเองเป็นหลัก มีการแก่งแย่งชิงดีกัน สภาวะครอบครัวจะขยายมาเป็นครอบครัวเดี่ยวเมื่อเมืองใหญ่คือแหล่งทำมาหากิน ทำให้ผู้คนในชนบทหันเหเข้ามาหางานทำในเมืองมากขึ้น เป็นเหตุให้ท้องถิ่น ไม่มีผู้คนอยู่ทำให้สังคมในท้องถิ่นเกิดการล่มสลาย การเป็นอยู่ของท้องถิ่นเปลี่ยนไปคนหนุ่มสาวในวัยแรงงาน ออกไปหางานทำยังเมืองเหลือไว้แต่เด็กกับคนชราอยู่เฝ้าบ้านเพียงลำพัง และจะเกิดการเปลี่ยนแปลงมากยิ่งขึ้น ถ้าสังคมไทยยังเป็นอยู่อย่างนี้

### 1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

จากหนังสือมองอเมริกามาแก้ปัญหาไทยกล่าวถึงสังคมไทยว่าสังคมไทยมีความเกี่ยวข้องกับอารยธรรมตะวันตกเป็นอย่างมาก อิทธิพลของสังคมในตะวันตกขณะนี้นี้มากในสังคมไทย ปัจจุบันนี้ความนิยมตามวัฒนธรรมตะวันตกมีให้เห็นกันทั่วไป ตัวอย่าง เช่น ถ้าประเทศสหรัฐอเมริกาผลิตสิ่งของเครื่องใช้ขึ้นมา เพียงชั่วระยะเวลาเดียวประเทศไทยก็จะมีสิ่งของนั้นวางขายกันทันที คนไทยที่ซื้อของจีนนั้นต่างก็คิดว่าเป็นสิ่งที่โก้ คนไทยส่วนมากพยายามเดินตามวัฒนธรรมตะวันตกโดยลืมความเป็นจริงและความเป็นอยู่ของสังคมไทย (ประยูร ชาญ 2530:88)

เมื่อพิจารณาถึงตัวเลขการส่งออกและนำเข้าสินค้าต่างๆ แล้วนั้นเห็นว่าตัวเลขของการส่งออกและการนำเข้ามีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ นั้นประมาณตัวเลขทั้งสองตัวมีความแตกต่างกันมากขึ้นเรื่อยๆ เช่น การเพิ่มขึ้นของอัตราการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมีปริมาณที่มากกว่าส่งออกสินค้านั้นก็หมายความว่าสินค้านั้นนำเข้าจากต่างประเทศเป็นที่นิยมมากกว่าสินค้าที่ผลิตในประเทศ (ธนาคารแห่งประเทศไทย ONLINE 2545)

### 1.8 แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

การพึ่งพาตนเองเพื่อความอยู่รอดตามรอยพระยุคลบาท การพัฒนาตามแนวพระราชดำริมุ่งให้ความสำคัญในการพัฒนาคนให้อยู่ได้โดยการพึ่งพาตนเอง

สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ประชาชนชาวไทยมีสภาพชุมชนและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น มีรายได้และเศรษฐกิจดีขึ้น ทั้งนี้ด้วยสายพระเนตรที่ยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช มหาราชที่ทรงงานเพื่อประชาชนมาตลอดกว่า 50 ปีที่ทรงครองสิริราชสมบัติ ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายการพัฒนาคือ “คน” เป็นสำคัญ (สถาบันราชภัฏ 2544 : 74) เริ่มต้นที่สุขภาพ สาธารณูปโภคพื้นฐาน เพื่อเอื้อต่อการประกอบอาชีพของคนไทยในชนบทที่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ พระองค์สนับสนุนเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีลักษณะง่าย ๆ ประหยัด และสอดคล้องกับสภาพภูมิศาสตร์และสังคมแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ทรงสนับสนุนให้แก้ปัญหาโดยใช้ธรรมชาติแก้ธรรมชาติให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืนโดยมีการพัฒนาครบวงจร เพื่อให้ราษฎรมีความเป็นอยู่อย่างที่เราเรียกว่า “พออยู่ พอกิน”

ทฤษฎีการพัฒนาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทำเป็นโครงการจากโครงการนำมาปฏิบัติและมีการพัฒนา เมื่อสำเร็จแล้วก็จัดตั้งเป็นทุนบริหารในรูปของมูลนิธิ โครงการที่รู้จักและศึกษาคือ โครงการตามพระราชประสงค์ โครงการหลวง โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ โครงการตามพระราชดำริ โครงการส่วนพระองค์สวนจิตรลดา มูลนิธิอานันทมหิดล มูลนิธิชัยพัฒนา มูลนิธิพระดาบส มูลนิธิศิลปาชีพพิเศษ

กองบรรณาธิการเห็นว่า สารของ “เอกซ์ ไซท์ ไทยโพสต์” ได้รวบรวมความคิดเห็นของบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าถึงแก่นแท้ของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” และได้ลงมือปฏิบัติจนประสบผลสำเร็จสรุปความหมายได้ดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียงในความหมายของนายแพทย์ประเวศ วะสี

ราษฎรอาวุโส เจ้าของรางวัลแมกไซไซ คือความพยายามผลิตทุกอย่างที่บริโภคให้ทุกคนพอเพียงก็นำมาขาย ทำให้ความมั่นคง เศรษฐกิจพอเพียงอธิบายตามทฤษฎีใหม่ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงรับสั่งเรื่องนี้มานาน 27 ปี แต่คนไทยก็ไม่รู้ มัวแต่หลงระเหิงไปกับฟองสบู่ ทฤษฎีใหม่ตามที่ในหลวงรับสั่งหมายถึงถึง 3 ขั้นตอน ขั้นแรก พยายามให้ทุกคนรอบครัวมีการผลิตที่พอเพียงกับความต้องการของตนเอง มีกินมีใช้ ทุกคนสบาย ขั้นที่ 2 ให้เกิดการรวมตัวของชุมชน เป็นธุรกิจของชุมชน จะทำให้ฐานล่างมีความมั่นคงเพราะเป็นที่ผ่านมา เศรษฐกิจมหภาคเอาแต่หลงอยู่กับฟองสบู่ซึ่งไปทำลายฐานล่างหรือเศรษฐกิจระดับจุลภาค ซึ่งอ่อนแอและกึ่งตัวลง ด้วยเหตุนี้เศรษฐกิจพอเพียงจึงเกิดขึ้นเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ขั้นที่ 3 ให้มีบริษัทขนาดใหญ่มาเชื่อมกับชุมชนจะสามารถส่งสินค้าเข้าเมืองและส่งออกทำให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น ทั้ง 3 ขั้นตอนจะเชื่อมโยงกันให้เกิดความมั่นคงพอเพียง

คนไทยได้ยินเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงเมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 แต่น้อยคนนักที่จะรู้ว่าในหลวงมีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ตั้งแต่ 24 ปีที่แล้ว ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล อดีตเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. เป็นผู้ที่ที่ยึดมั่นในปรัชญาการดำเนินชีวิตตามแนวทางพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง” ได้ให้ความหมายที่ถูกต้องของคำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” ในวารสารส่งเสริมการลงทุน (2541 : 21) คือ เศรษฐกิจที่สามารถอุ้มชูตัวเองได้ (Self Sufficient) อยู่ได้โดยไม่ต้องเดือดร้อน ซึ่งต้องสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจของตนเองให้ดีเสียก่อน คือ ให้ตนเองสามารถอยู่ได้อย่างพอกินพอใช้ มิได้มุ่งหวังที่จะสร้างความเจริญยกเศรษฐกิจให้เจริญอย่างรวดเร็วแต่เพียงอย่างเดียว เพราะผู้ที่สามารถมีอาชีพและฐานะที่พอจะพึ่งตนเองได้ก็ย่อมที่จะสร้างความเจริญก้าวหน้าและฐานะทางเศรษฐกิจ ขั้นที่สูงขึ้นไปตามลำดับอย่างมั่นคงถาวรตลอดไป

โครงการตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง ได้เริ่มทำมานานก่อนที่จะเกิดปัญหาวิกฤติทางเศรษฐกิจ ซึ่งในการบริหารงานแบบเศรษฐกิจพอเพียงนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนโดยทรงเริ่มจากการพัฒนาสุขภาพพลานามัยของประชาชนให้พ้นจากความเจ็บป่วยเพราะสุขภาพกายที่ดีย่อมนำไปสู่การพัฒนาในทุกๆด้าน การเข้าไปช่วยเหลือในด้านสาธารณสุขประโศกชั้นพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่จำเป็นเบื้องต้นเช่น ถนน แหล่งน้ำ ที่ทำกิน โดยทรงเน้นถึงความสำคัญของการเกษตรเป็นลำดับแรก เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ

ประกอบอาชีพนี้ คังนั้นเมื่อเกษตรกรมีรายได้มากขึ้น ก็จะส่งผลให้ประเทศมีความเจริญมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้างความแข็งแกร่งให้ชุมชนในการรวมตัวเป็นกลุ่มสหกรณ์เพื่อร่วมกันพึ่งตนเองใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้องคุณค่าและการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รวมทั้งการสร้างการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ตัวอย่างของโครงการและกิจกรรมที่ได้ดำเนินการไปแล้วได้แก่ โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งนับได้ว่าเป็นตัวอย่างแห่งความสำเร็จซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเรียกว่า “พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติที่มีชีวิต” โดยมุ่งหมายเพื่อให้มีการศึกษาทดลองวิจัยแสวงหาแนวทาง และวิธีการพัฒนาต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมซึ่งในขณะนี้มีจำนวน 6 ศูนย์และตั้งอยู่ในทุกภาคของประเทศ

โครงการทฤษฎีใหม่ เป็นโครงการตัวอย่างที่ดีของการบริหารงานด้านเกษตรไปสู่เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ราษฎรมีอาชีพที่ยั่งยืนและมั่นคงสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวในลักษณะพออยู่พอกินและคำนึงถึงการลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในเบื้องต้น

การจัดการด้านการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่พระองค์คิดค้นสูตรสำเร็จให้แก่ราษฎรใช้หลักการจัดสรรการใช้ที่ดินในสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 10

30% แรก สำหรับขุดสระน้ำเพื่อใช้ในการเลี้ยงปลาและใช้สำหรับกสิกรรมในฤดูแล้ง สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพ

30% สอง เพื่อทำนาข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน

30% สาม การทำไร่นาสวนผสมเลี้ยงสัตว์ปลูกพืชไร่พืชสวนไว้บริโภคและสำหรับขาย

10% เหลือ สามารถเป็นที่อยู่อาศัยถนอมอีกทั้งปลูกพืชสวนครัว

แนวทางที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมอบให้กับคนไทยต่อสู่ภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันประกอบด้วยคำ 3 คำหลักคือ การดำรงอย่างพอกินพอใช้ การดำรงชีวิตด้วยความเฉลียวฉลาดและการอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคี ดร.ชัยอนันต์ สมุทรวานิช ราชบัณฑิตวารสารสุขุโทษัยธรรมาธิราช (2542 : 6-7) ได้วิเคราะห์ “ทฤษฎี” หลักในเรื่อง “บ-ว-ร “ (บ้านวัดราชการ) อย่างไรก็ตามแม้ว่าปรัชญาและแนวทางของ “ทฤษฎี “ และเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะเป็นทางเลือกหนึ่งของการนำไปสู่การแก้ไขปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจของชาติในครั้งนี้ตามมาแต่ประกายความคิดจากทฤษฎีใหม่ของพระองค์ได้ปลูกจิตสำนึกความรู้สึกผิดชอบชั่วดี และการตระหนักถึงความผิดพลาดในอดีตอย่างน้อยในบางแง่มุมให้ถูกโพล่งสว่างไสวขึ้นมาอย่างกว้างขวางว่าเศรษฐกิจกระแสโลกในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเน้นแต่เรื่องของเงิน เรื่องกำไรจนกระทั่งต้องยอมเสียสิ่งที่มีความค่าของชีวิตไป เช่น จริยธรรมและวิถีชีวิตไปเสียสิ้น นอกจากนี้ยังละเลยเรื่องของคน “และคุณค่าของคนไป”

### 1.9 แนวคิดชุมชนเข้มแข็ง

จากสถานการณ์วิกฤตเศรษฐกิจประเทศไทยมาตั้งแต่ พ.ศ.2540 ซึ่งอยู่ในช่วงต้นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2544) ส่งผลกระทบต่อประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในชนบท ทำให้เกิดภาวะความลำบากในการดำรงชีวิต เศรษฐกิจตกต่ำ ฝืดเคือง การประกอบอาชีพลำบากเกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาจะสิ้นยุคแผนพัฒนาฯ ดังกล่าวใน พ.ศ. 2544 ก็ไม่อาจแก้ปัญหาความขาดแคลนนี้ได้ แม้จะเป็นประมาณการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับปานกลางก็ตาม ความขาดแคลนในการผลิตกำลังคนทางเทคโนโลยีไม่ได้ตามต้องการของการพัฒนาประเทศ หรือประชาชนส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอที่จะเพิ่มรายได้ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ประชาชนเป็นหนี้สิน ประชาชนขาดความสามัคคีแบ่งพรรคแบ่งพวกเกิดความแตกแยกในชุมชนทำให้เกิดปัญหาในด้านการปกครอง ตลอดจนความไม่พออยู่พอกินสินค้าในการบริโภคแพง ขาดการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐ

รัฐบาลชุด พ.ต.ท. ดร.ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี ได้มีนโยบายหลักเพื่อสนับสนุนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน เพราะตระหนักดีว่าการพัฒนาประเทศให้มีความก้าวหน้าและรอดพ้นจากวิกฤตได้นั้น จำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างโอกาสให้กับคนในชุมชนซึ่งเปรียบเสมือนฐานรากของประเทศให้เกิดความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้เสียก่อนเพื่อนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาประเทศในที่สุด จึงได้กำหนดนโยบายหลักและนโยบายเร่งด่วน ได้แก่ การพักชำระหนี้ให้กับเกษตรกรรายย่อยเป็นเวลา 3 ปี เพื่อแก้ปัญหาหนี้สินของเกษตรกรอย่างเร่งด่วน การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง หมู่บ้านละ 1 ล้านบาทเพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการลงทุน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ จัดตั้งธนาคารประชาชนกระจายโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยกู้ยืม ลดการพึ่งพาแหล่งเงินกู้ภายนอก ระบบสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าโดย 30 บาทรักษาทุกโรค สร้างโอกาสในการเข้าถึงการบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐาน และสนับสนุนสินค้า 1 ตำบล 1 ผลิตภัณฑ์ จึงได้ส่งเสริมให้ชุมชนได้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน มีการรวมตัวกันพัฒนาอาชีพต่าง ๆ สร้างวินัยการยอมรับให้แก่ชุมชน ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหาร พัฒนาโดยชุมชนดำเนินการเอง ตลอดจนหันแนวการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทางการมาประยุกต์ใช้ มีการผนึกกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนทำการพัฒนาผลักดันในรูปแบบของประชาคม ประชากร

สำหรับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ( พ.ศ. 2545-2549) คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติกรอบวิสัยทัศน์และทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยอัญเชิญหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจแบบพอเพียง “เป็นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนเน้นการพัฒนาอยู่บนพื้นฐานของความสมดุล และความพอประมาณอย่างมีเหตุผลและรวมถึงความจำเป็นที่ต้องมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดีให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและความอยู่ดีมีสุขของคนไทยโดยกำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญคือ การปรับโครงสร้างการ

พัฒนาชนบทและเมืองอย่างยั่งยืน โดยการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน พัฒนาศักยภาพของคน ในชุมชน ให้เข้มแข็งค้นหาศักยภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่กับการพัฒนากระบวนการ โดยผลักดันให้เกิดการรวมตัวของชุมชนมีเวทีแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เน้นการพัฒนาคน ครอบครัว ชุมชนและสังคม ให้เป็นแกนหลักของสังคมไทยต่อไป

วรวิทย์ อวิรุทธ์วรกุล (2544: 18-20) ได้สรุปแนวทางนำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชนเพิ่ม การพัฒนาที่ยั่งยืน คือ

1. องค์กรชุมชนต้องมีอุดมการณ์ร่วมกันเพื่อเข้าถึงปัญหาและวางแผนแก้ไขปัญหาร่วมกัน
2. มีการกำหนดเป้าหมายแนวทาง (วิสัยทัศน์) ร่วมกันเพื่อต้องการหลุดพ้นในเรื่องอะไรให้ครอบคลุมทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมสิ่งแวดล้อม
3. แนวทางการมีผลประโยชน์ร่วมกันและวิธีการกระจายผลประโยชน์ มีการยอมรับร่วมกัน
4. การพัฒนาผู้นำกลุ่มองค์กรและสมาชิกให้เข้าใจ โครงสร้างและบทบาทหน้าที่ร่วมกัน
5. การจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน มีการระดมทรัพยากร

ภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดและ

6. มีการสนับสนุนงบประมาณ ความรู้วิชาการผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งใน- นอกชุมชนอย่างต่อเนื่อง

#### 1.10 บทบาทของหน่วยงานให้สนับสนุนให้ชุมชนเข้มแข็ง

หน่วยงานภาครัฐ มุ่งเน้นสร้างความมั่นคงทางระบบการเมืองหลัก โดยการสั่งการจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น แต่ไม่ได้เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง แต่ในปัจจุบันมีการปรับตัวในการทำงานเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น โดยการสนับสนุนบทบาทขององค์กรชุมชนที่อยู่ในพื้นที่เพื่อสร้างกระบวนการพัฒนาโดยเน้นในเรื่อง “การพึ่งพาตนเอง” ของคนในชุมชนเป็นหลักเพื่อกระตุ้นให้คนในชุมชนรู้จัก “คิดเอง ทำเอง” และร่วมกันคิด โดยมีหน่วยงานภาครัฐคอยเป็น “พี่เลี้ยง” เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน คณะกรรมการนโยบายสังคม เป็นต้น

หน่วยงานภาคเอกชน ปัจจุบันหน่วยงานภาคเอกชนที่ทำงานด้านพัฒนาชนบทจำนวนมาก กระจายอยู่ในพื้นที่ของประเทศ โดยสนับสนุนให้นำภูมิปัญญาชาวบ้านมาเป็นยุทธศาสตร์การ พัฒนาอย่างไรก็ตามการดำเนินงานระหว่างเอกชนยังมีบางประการ เช่น การขาดการยอมรับจากหน่วยราชการท้องถิ่น ขาดการสนับสนุนทางการเงินจากประชาชนบทบาทของหน่วยงานภาคเอกชนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนความเคลื่อนไหว โดยทำหน้าที่เป็นตัวประสานระหว่างองค์กรรัฐในระดับท้องถิ่นกับชุมชนในระดับประชาคมมากขึ้น ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การสนับสนุนหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจึงเน้นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่มีส่วนสนับสนุนให้เกิดชุมชนเข้มแข็งและก่อให้เกิดประโยชน์ต่อคนในชุมชนซึ่งสามารถมองหาชุมชนเข้มแข็งได้จาก มีความสามัคคี มีความ



ข้อสำคัญ ขกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ครอบครัวในชุมชนความอบอุ่น มีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กร มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิก มีการช่วยเหลือสตรี เด็ก และกลุ่มผู้ด้อยโอกาส มีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม มีแผนงานชุมชนโดยสมาชิก สิ่งเหล่านี้สามารถบ่งบอกได้ว่าชุมชนนั้นมีความเข้มแข็งและสามารถช่วยเหลือตนเองได้

## 2. บริบทชุมชน

### 2.1 ประวัติหมู่บ้านโนนเสลา

ที่มาของชื่อหมู่บ้านโนนเสลามาจากชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่ง ซึ่งเกิดขึ้นในบริเวณของของที่ตั้งหมู่บ้านเป็นจำนวนมากคนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานจึงตั้งชื่อว่า บ้านโนนเสลา ซึ่งเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2467 หรือเมื่อประมาณ 77 ปีมาแล้ว คนกลุ่มแรกที่เข้ามาตั้งหมู่บ้าน คือนายอ่อนดา และญาติพี่น้องประมาณ 2-3 ครอบครัว ซึ่งถิ่นฐานเดิมจะตั้งอยู่ที่บ้านกุดน้อย เหตุที่อพยพมาจากบ้านเดิมเพราะได้ย้ายมาเพื่อประกอบอาชีพด้านการเกษตร ซึ่งก่อนนั้นได้มีการจับจองที่ดินเพื่อทำการเพาะปลูกพืช เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง แต่เนื่องจากการเดินทางจากบ้านมาถึงไร่นานั้นมีระยะทางที่ไกลมาก จึงได้ตัดสินใจย้ายครอบครัวมาตั้งถิ่นฐานอยู่กับท้องไร่ปลายนาของตนเอง

### 2.2 การขยายตัวของประชากร

ตารางที่ 4.1 แสดงช่วงอายุของประชากรบ้านโนนเสลา

ช่วงอายุ	จำนวน (คน)
ประชากรวัย 1 วัน - 3 ปีเต็ม	22
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	26
6 ปี 1 วัน - 12 ปีเต็ม	64
12 ปี 1 วัน - 14 ปีเต็ม	28
13 ปี 1 วัน - 18 ปีเต็ม	27
18 ปี 1 วัน - 50 ปีเต็ม	310
50 ปี 1 วัน - 60 ปีเต็ม	69
60 ปี 1 วัน ขึ้นไป	21

### 2.3 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดกับ	บ้านไก่อ่ล่า
ทิศใต้	ติดกับ	บ้านกุดเต่างิบ
ทิศตะวันออก	ติดกับ	บ้านกุดน้อย
ทิศตะวันตก	ติดกับ	ตำบลสีคิ้ว

### 2.4 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพที่ดินของหมู่บ้านโนนเสลาเป็นที่ราบลุ่ม มีลำห้วยเหมาะแก่การทำนา และมีที่ราบสูงที่เหมาะสมแก่การปลูกพืชไร่ เช่น ข้าว ข้าวโพด มันสำปะหลัง เป็นต้น สภาพของดินนั้นจะเป็นดินร่วนปนทราย ซึ่งมีแร่ธาตุเหมาะแก่การปลูกพืช แต่สภาพของดินในปัจจุบันจะเสื่อมสภาพลง เนื่องจากเกษตรกรใช้ปุ๋ยและสารเคมีที่ทำลายแร่ธาตุในดินจนหมด พื้นที่ที่เป็นป่าไม้นั้นปัจจุบันได้หมดไปแล้ว เนื่องจากชาวบ้านได้จับจองพื้นที่และปรับปรุงให้เป็นไร่นา เพื่อประกอบอาชีพและเมื่อครั้งที่ยังมีป่าสมบูรณ์อยู่นั้นชาวบ้านจะมีอาชีพเผาถ่านขายซึ่งเป็นผลทำให้ป่าหมดไป แหล่งน้ำที่สำคัญที่ชาวบ้านใช้ในการดำเนินชีวิต คือมีลำห้วยที่ตัดผ่านอยู่หนึ่งสาย ชาวบ้านใช้ในการเกษตร เช่น การทำไร่ ทำนา ปลูกผัก เป็นต้น แหล่งน้ำที่ชาวบ้านใช้ในการอุปโภค บริโภค จะมีน้ำปะปาในหมู่บ้าน

### 2.5 ระบบสาธารณูปโภค

มีไฟฟ้าเข้าสู่หมู่บ้าน	เมื่อปี พ.ศ. 2521
มีถนนลูกรังจากตัวอำเภอถึงหมู่บ้าน	เมื่อปี พ.ศ. 2526
มีประปาในหมู่บ้าน	เมื่อปี พ.ศ. 2540

### 2.6 สภาพเศรษฐกิจ

ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมีพื้นที่ในการเกษตร 13,766 ไร่ แยกออกเป็นที่นา 2,100 ไร่ และเป็นไร่ 3,295 ไร่ มีผลผลิตทางการเกษตรคือทำนาปีละ 1,050 เกวียน ผลผลิตจากพืชไร่ที่สำคัญคือ ข้าวโพด มีจำนวน 75 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตปีละประมาณ 3,540,000 บาท มันสำปะหลัง จำนวน 25 ครอบครั้ว ได้ผลผลิตปีละประมาณ 1,125,00 บาท การเลี้ยงสัตว์ เช่น โค กระบือ มีจำนวน 12 ครอบครั้ว ได้ผลผลิต ปีละประมาณ 426,000 บาท เลี้ยงสุกร มีจำนวน 2 ครอบครั้ว มีรายได้ปีละประมาณ 180,000 บาท และมีราษฎรที่ไปทำงานต่างถิ่น มีจำนวน 6 ครอบครั้ว

## 2.7 ประเพณีที่สำคัญ

เดือนมกราคม	ประเพณีวันขึ้นปีใหม่
เดือนมีนาคม	ประเพณีเทศน์มหาชาติ
เดือนเมษายน-เดือนมิถุนายน	ประเพณีผีเพื่อน
เดือนกรกฎาคม	ประเพณีเข้าพรรษา
เดือนตุลาคม	ประเพณีออกพรรษา
เดือนพฤศจิกายน	ประเพณีลอยกระทง

## 2.8 คณะกรรมการกองทุน ประกอบด้วย

1. นายทศพล	ภายไรสง	ประธานกองทุน
2. นายจรูญ	กิจจันทิก	รองประธาน
3. นายพิทักษ์	กลิ่งจันทิก	เลขานุการ
4. นายเพิ่มโชค	เป่าจันทิก	เหรัญญิก
5. นายจำปา	ใสจันทิก	กรรมการ
6. นายจันทร์ศรี	โกจันทิก	กรรมการ
7. นางสาวสมหมาย	โคดจันทิก	กรรมการ
8. นายสงกา	เอียงจันทิก	กรรมการ
9. นายนิยม	สารจันทิก	กรรมการ
10. นายทองย้อม	ใสจันทิก	กรรมการ
11. นายชนะ	รักจันทิก	กรรมการ
12. นางจิตร์กัญญา	คำจันทิก	กรรมการ
13. นางคำตัน	หล่าจันทิก	กรรมการ
14. นางแดงน้อย	เรื่องจันทิก	กรรมการ
15. นายวิวัฒน์	ชาติจันทิก	กรรมการ

## ตารางที่ 4.2 แสดงรายการกู้เงินของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา

ประเภทการกู้	จำนวน/คน	รวมเป็นเงิน
กู้เพื่อเลี้ยงสัตว์	50	399,000
กู้เพื่อทำการเกษตร	32	282,000
กู้เพื่อค้าขาย	4	33,000

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปเลี้ยงสัตว์

ชื่อ - สกุล	กู้ไปเพื่อ	วงเงินที่อนุมัติให้กู้
1. นายประสิทธิ์ เปรียบจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
2. นางมะลิ บุญจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	7,000
3. นายน้อย ซอสูงเนิน	เลี้ยงโคเนื้อ	4,000
4. นางทองดี พาจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	7,000
5. น.ส.จันทิมา ตัสสูงเนิน	เลี้ยงโคเนื้อ	5,000
6. นายสมาน ริงจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
7. นายบุญธรรม เปาจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
8. นางทองดี หลั่นจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
9. นายผ่าน ริงจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
10. นางพิศมัย แหวงจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	8,000
11. นายจันทร์ศรี โถจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	8,000
12. นางคำเพชร จันคจารย์	เลี้ยงหมูขุน	10,000

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปเลี้ยงสัตว์ (ต่อ)

ชื่อ - สกุล	กู้ไปเพื่อ	วงเงินที่อนุมัติให้กู้
13. นางวันเพ็ญ ภายโรสง	เลี้ยงหมูขุน	10,000
14. นางขันแก้ว ซอสูงเนิน	เลี้ยงโคเนื้อ	5,000
15. นายรัตติภูมิ ซอสูงเนิน	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
16. นางกาหลง ซอสูงเนิน	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
17. นางน้อม เดิศจันทด	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
18. นายชฎานนท์ ชาญสูงเนิน	เลี้ยงไก่พื้นเมือง	7,000
19. นายประดง กันจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
20. นายกลวัชร โยธี	เลี้ยงหมูขุน	8,000
21. นางนวลจันทร์ กิจจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	8,000
22. นางจำเริญ สัพพนานนท์	เลี้ยงหมูขุน	6,000
23. นางม้วน เรืองจันทิก	เลี้ยงไก่บ้าน	10,000
24. นางวิไลย กาวจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	7,000
25. นายเพิ่มโชค เป่าจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
26. นายบุญจัน บุญจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
27. นางสมหมาย บุรีรัตน์	เลี้ยงหมูขุน	8,000
28. นายพรหมณี เรืองจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	9,000
29. นางทองมี โกจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	8,000
30. นางแดงน้อย เรืองจันทิก	เลี้ยงไก่บ้าน	8,000
31. นางบุญจัน พระจ้อหอ	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
32. นางวรรณภา รักจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
33. นายประเสริฐ โคตจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	8,000
34. นางสุคำ ไสจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	10,000
35. นางลำเพียร ศรีสารคาม	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
36. นางแสงเดือน รักจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
37. นางเหรียญ เจือจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
38. นางบัวลา ปิ่นสูงเนิน	เลี้ยงโคเนื้อ	5,000
39. นางสงวน เกตุจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	7,000
40. นายสุณี ยศจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปเลี้ยงสัตว์ (ต่อ)

ชื่อ - สกุล	ผู้ไปเพื่อ	วงเงินที่อนุมัติให้กู้
41. นางสมบัติ รักจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
42. นางเขื่อน ช่วยงาน	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
43. นางอำคา ศรีสารคาม	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000
44. นางโสภา จงจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
45. นางสาวพร เป็รียบจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	8,000
46. นางหนูติบ กล้าหาญ	เลี้ยงหมูขุน	7,000
47. นายน้อม หล้าจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	7,000
48. นางทองรัก หนูช่างสิงห์	เลี้ยงไก่บ้าน	7,000
49. นางคำปิ่น รักจันทิก	เลี้ยงหมูขุน	7,000
50. นางสนอง กลิ่งจันทิก	เลี้ยงโคเนื้อ	10,000

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปทำการเกษตร

ชื่อ - สกุล	ผู้ไปเพื่อ	วงเงินที่ให้กู้
1. นายทองดี เมืองจันทิก	ทำไร่มัน	8,000
2. นางทุเรียน ใจจันทิก	ทำไร่มัน	8,000
3. นางคำมอน โงกจันทิก	ทำไร่มัน	7,000
4. นางสุดตา ใจสิต	ทำไร่ฮ้อย	8,000
5. นายลือชัย เพี้ยซ้าย	ทำนา	7,000
6. นางพันทิรา เพี้ยซ้าย	ทำไร่ข้าวโพด	8,000
7. นายศุภวิชญ์ ภายโรสง	ทำไร่มัน	8,000
8. นางปิ่น เพี้ยซ้าย	ทำไร่ข้าวโพด	8,000
9. นางชนาภา รวมพุดชา	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
10. นายจำรูญ กิจจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
11. นายเล็ก เมืองจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	7,000
12. นางพวง เพี้ยซ้าย	ทำไร่ข้าวโพด	7,000
13. นายอุทัย ชำนิจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	7,000
14. น.ส.ดอกจันทิก คลาจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
15. นางนันทนา ชาตจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	8,000

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปทำการเกษตร (ต่อ)

ชื่อ - สกุล	กู้ไปเพื่อ	วงเงินที่อนุมัติ
16. นายชัยวัฒน์ เรืองจันทิก	ทำไร่นา	10,000
17. นายสายพิน กันจันจันทิก	ทำไร่น้ำ	7,000
18. นายทองข่อม ไสจันจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
19. นางบัวพา ลอยจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
20. นางคำตัน หล้าจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
21. นางทองดี ไวกสูงเนิน	ทำไร่น้ำ	7,000
22. นางสมเกียรติ รักจันทิก	ทำไร่ข้าวโพด	10,000
23. นางกำ พันธ์วงศ์	ทำไร่ข้าวโพด	7,000
24. นายสมยศ ประเสริฐจันทิก	ทำไร่น้ำ	10,000
25. นายโสภากิจจันทิก	ทำไร่น้ำ	8,000
26. นางบุปผา จับสูงเนิน	ทำไร่น้ำ	10,000
27. นางจิตรกัญญา คำจันทิก	ทำไร่น้ำ	8,000
28. นางแดง มีใจใส	ทำไร่น้ำ	5,000
29. นายบุญส่ง ศรีสูงเนิน	ทำไร่อ้อย	8,000
30. นายสงกา เอียงจันทิก	ปลูกผัก	8,000
31. นายหาญ รักจันทิก	ทำไร่น้ำ	8,000
32. นางทองจันทร์ เกิดศรี	ทำไร่น้ำ	8,000

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปทำการค้าขาย

ชื่อ - สกุล	กู้ไปเพื่อ	วงเงินที่ให้กู้
1. น.ส. สุดตา รังจันทิก	ค้าขาย	10,000
2. นายขุนทอง สุขศรี	ค้าขาย	8,000
3. นายชม บุญจันทิก	ค้าขาย	8,000
4. นายวินัย ดินจันทิก	ค้าขาย	8,000

### ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน บ้านโนนเสลา โดยภาพรวมมีดังนี้

### ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือหน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

### ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านในชุมชนเมืองแห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้านพบว่า ชาวบ้านโนนเสลา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าเป็นนโยบายที่รัฐบาลจะแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในชนบทใช้เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนภายในหมู่บ้านและใช้เป็นทุนในการประกอบอาชีพ

2) เงิน 1 ล้านบาท ชาวบ้านโนนเสลา เป็นการเข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจัดสรรมาให้กู้ยืมเป็นทุนในการประกอบอาชีพ โดยเมื่อถึงชำระคืนจะต้องส่งเงินคืนพร้อมดอกเบี้ย แต่มีบางส่วนก็เข้าใจว่าเป็นเงินที่รัฐบาลจะให้ใช้ฟรี ๆ

3) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลาพบว่ามีการจัดเวทีประชาคม เพื่อจัดตั้งกองทุน และคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 15 คน และได้มอบหมายหน้าที่ให้กับคณะกรรมการทุกคนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเหมาะสมและโปร่งใส

4) อื่น ๆ ที่เป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

- เงินที่กู้ชำระคืนพบว่ายังไม่มีการชำระคืนเพราะในระเบียบข้อบังคับของกองทุนได้กำหนดไว้ในการชำระคืนเมื่อครบกำหนด 1 ปี

- ผู้ขอสมัครกู้กองทุนหมู่บ้าน โนนเสลาพบว่า มีชาวบ้านภายในหมู่บ้านได้สมัครเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจำนวน 106 ราย และมีผู้ที่ขอกู้ 84 ราย คณะกรรมการได้พิจารณาให้กู้ทั้งหมด

### ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุนหมู่บ้าน พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้พิจารณาโครงการที่สมาชิกเสนอขอกู้โดยถึงความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของโครงการที่สมาชิกได้เสนอขอกู้

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุนพบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีการจัดทำบัญชี



ครบทุกขั้นตอนเริ่มทำบัญชีตั้งแต่การสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนรวม ไปถึงการจัดทำบัญชีเงินฝาก และบัญชีค่าใช้จ่ายของกองทุนหมู่บ้านอย่างรอบคอบทุก ๆ เดือน ประกอบด้วยบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ บัญชีกระแสรายวัน และบัญชีลูกหนี้

3) อื่น ๆ เกี่ยวกับกระบวนการของหน่วยระบบ A

- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ จากการจัดเวทีประชาคม พบว่า ภายในหมู่บ้านได้รับการช่วยเหลือจากทางอำเภอ โดยได้จัดโครงการอบรมการประกอบอาชีพด้านต่าง ๆ และมีวิทยากรเกี่ยวกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้ความรู้กับชาวบ้านภายในหมู่บ้าน

- ช่วยหาตลาดไม่สามารถหาตลาดมารับรองผลผลิตของสมาชิกได้สมาชิกต้องพึ่งตนเอง ในการจำหน่ายผลผลิตของสมาชิกเอง

**ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกได้เป็น 3 ด้านดังนี้**

1) ผลโดยตรง จำนวนผู้กู้จากกองทุนหมู่บ้านมีทั้งหมด 84 รายจากจำนวนสมาชิกทั้งหมด 106 ราย รวมยอดเงินที่ให้สมาชิกกู้ทั้งหมด 693,097 บาท จากจำนวน 1 ล้านบาท

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า สมาชิกที่กู้เงิน 84 ราย ได้รับการพิจารณาจากคณะกรรมการ และอนุมัติให้กู้ได้ทั้งหมด จำนวนเงินทุนสะสม ของกองทุนหมู่บ้านมีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น สมาชิกที่กู้เงินไปไม่มีการขยายกิจการใหม่ ๆ ภายในหมู่บ้าน

3) ผลกระทบโดยทางอ้อม พบว่า มีศักยภาพและความเข้มแข็งในหมู่บ้านมีเครือข่ายการเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการประกอบอาชีพซึ่งกันและกันและกันเสริมบทบาทภายในหมู่บ้าน ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

**ผลการประเมินหน่วยระบบ B**

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินงานของสมาชิกแต่ละราย

2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ Bพบว่าผลการประเมินในการดำเนินกิจการของผู้มีส่วนมากสมาชิกที่กู้เงินเคยมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมาแล้วเพราะเป็นอาชีพหลักสมาชิกที่กู้เงินอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกันบริบทของหน่วยระบบ B พบว่า

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว สมาชิกที่กู้ยืมเงินมีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพของตนได้รวมทั้งสมาชิกในครอบครัวให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือข่ายสมาชิกที่กู้ยืมเงินส่วนใหญ่จะไม่มีเงินทุนในการประกอบอาชีพต้องกู้ยืมจากหน่วยงานอื่น เช่น ธ.ก.ส. สหกรณ์ และบางรายได้ยืมจากพี่น้องของตนเองเพื่อเป็นทุนสมทบกับทุนเดิมที่มีอยู่แล้ว

- หนี้สินธนาคารของผู้กู้สมาชิกส่วนใหญ่มีหนี้สินอยู่กับ ธ.ก.ส. มีบางส่วนเป็นหนี้กับธนาคารออมสิน หนี้รายทุนนอกระบบและสหกรณ์

- อาชีพหลักของผู้กู้ ได้แก่ อาชีพทางการเกษตร การทำนา การทำไร่ อ้อย และการเลี้ยงสัตว์

- รายได้ของครอบครัว สมาชิกส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำ ไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ก็มีบางครอบครัวที่มีรายได้อยู่ในเกณฑ์ดีสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1. จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน ส่วนใหญ่สมาชิกรายได้ไปใช้ตามวัตถุประสงค์เสนอโครงการขอกู้กับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะมีเพียงสมาชิกบางรายเท่านั้นที่ไม่ใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เสนอขอกู้ เพราะสมาชิกบางรายกู้เงินได้จำนวนน้อย ไม่เหมาะกับการลงทุนที่ได้เสนอโครงการไปแล้ว จึงหันไปประกอบอาชีพอย่างอื่นแทน

2. อื่น ๆ เกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

- เงินอื่น ๆ สมาชิกบางรายมีเงินทุนเดิมอยู่แล้วแต่ส่วนมากสมาชิกจะมีเงินมาสมทบทุนเดิมจากการกู้ยืมจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น ธ.ก.ส.

- สถานที่และวัตถุดิบ สมาชิกที่กู้ยืมเงินจะใช้สถานที่และวัตถุดิบของตนเองซึ่งมีอยู่แล้วใช้ในการประกอบอาชีพแต่มีบางครอบครัวเช่าที่ในการประกอบอาชีพ

- เทคนิควิธีการทำงาน ยังใช้ระบบเดิมคือ ใช้แรงงานของตนเองในการประกอบอาชีพ

**ผลการประเมินผลผลิตหน่วยระบบ B**

**ผลโดยตรง ได้แก่**

- รายได้เป็นเงิน สมาชิกบางรายที่กู้ยืมเงินลงทุนประกอบอาชีพแล้วมี รายได้เป็นเงิน เช่น สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนปลูกอ้อย เมื่อผลผลิตออกมาแล้วนำไปขายสมาชิกก็มีรายได้เป็นเงิน

- ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ สมาชิกส่วนใหญ่ที่กู้ยืมเงิน ไปลงทุนแล้วได้แก่ผลผลิตเป็นสิ่งของ เช่น สมาชิกกู้เงิน ไปซื้อสัตว์มาเลี้ยง ค้าขาย ผลกระทบโดยตรง ได้แก่

- ผู้กู้ได้ขยายกิจการ สมาชิกที่กู้เงินไปลงทุนประกอบกิจการยังไม่ได้ขยายกิจการใด ๆ เพราะสมาชิกเพิ่งเริ่มลงทุนยังไม่มีรายรับเพิ่มขึ้นพอที่จะขยายกิจการได้

- ผู้กู้ทำกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดีขึ้นอันเนื่องมาจาก ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองสมาชิกได้ดำเนินกิจการของตนเองด้วยเทคนิควิธีที่ดี คือ มีการวางแผนระบบการทำงานที่ดีขึ้น

### ผลกระทบโดยอ้อม ได้แก่

- ผู้กู้มีการพึ่งตนเองสมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองมีประสิทธิภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น
- การกลับคืนถิ่นของประชาชนจากที่เคยอพยพไปทำงานต่างถิ่นก็มีบางส่วนที่ได้กลับมาทำงานที่บ้านเกิดของตนเอง

### 3. ผลการทดลองวิธีแบบใหม่

ผลการทดลองวิธีใหม่พบว่า สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านไปแล้ว ไม่ได้นำเงินไปทดลองประกอบอาชีพในรูปแบบใหม่ ๆ หรือวิธีการใหม่ ๆ เนื่องจากสมาชิกได้กู้ยืมเงินไปเพื่อเป็นทุนสมทบกับทุนเดิมของตนเองเพื่อประกอบอาชีพหลักที่เคยทำมาก่อนแล้ว ดังนั้นสมาชิกจึงไม่คิดที่จะประกอบกิจการใหม่ ๆ เพราะอาชีพเดิมเงินทุนกู้ไม่เพียงพอแล้ว ถ้าจะไปทดลองวิธีการใหม่ ๆ อีกเงินทุนก็จะต้องใช้จ่ายในจำนวนมากขึ้น ด้วยเหตุนี้สมาชิกที่กู้ยืมเงินกองทุนจึงไม่คิดที่จะทดลองวิธีการใหม่ อีกทั้งสมาชิกไม่ค่อยได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและไม่มีความรู้ความเข้าใจว่าประกอบธุรกิจอะไรจึงจะประสบความสำเร็จในด้านการประกอบอาชีพใหม่ ๆ หรือการประกอบธุรกิจใหม่ ๆ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้สมาชิกไม่กล้าที่จะลงทุน

### 4. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพ เลี้ยงสัตว์ สรุปได้ดังนี้

4.1 อาชีพเลี้ยงโค, กระบือ ปัจจุบันเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้กู้ยืมมาจากกองทุนและเงินทุนเดิมของสมาชิกที่กู้ยืม กำลังทำงานของสมาชิก กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการวางแผนเตรียมสถานที่, หาวัตถุดิบที่ดี, มีการหาตลาดรองรับ ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ สมาชิกมีรายได้เป็นเงินและเป็นสิ่งของ, มีความพึงพอใจ ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น

4.2 อาชีพเลี้ยงสุกร ปัจจุบันเข้าที่ดี ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้กู้ยืมจากกองทุนหมู่บ้าน, กำลังทำงาน, เทคนิควิธีการทำงานที่ดี กระบวนการที่ดี ได้แก่ มีการวางแผนจัดเตรียมโรงเรือนและสถานที่เลี้ยงให้พร้อม, ซึ่งลูกหมูโดยเลือกพันธุ์ที่มีคุณภาพและศึกษาวิธีเลี้ยงที่ดีพร้อมทั้งได้ตลาดไว้รองรับผลผลิตของสมาชิก ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่เหมาะสม ได้แก่ สมาชิกได้เป็นเงินมีความพึงพอใจในการผลิต ลดรายจ่ายภายในครอบครัว, ทำให้ไม่เกิดการว่างงานในชุมชน

## 5. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา

5.1 ผลที่เกิดจากการเสนอโครงการของสมาชิกที่กู้ยืมเงินพบว่า สมาชิกผู้จัดการเขียนโครงการที่ถูกต้องตามกฎหมายระเบียบที่คณะกรรมการกองทุนได้กำหนดเอาไว้และทำให้คณะกรรมการได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของสมาชิกว่าต้องการกู้ยืมเงินเพื่อนำไปประกอบอาชีพในด้านใดบ้าง

5.2 ผลที่เกิดจากการทำสัญญากู้ยืมระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกพบว่า สมาชิกได้ทำสัญญากู้ยืมเงินนั้น มีความตระหนักและคิดอยู่เสมอว่าตนเองมีข้อผูกพันกับกองทุนหมู่บ้านอย่างไร เมื่อครบวาระการชำระหนี้ต้องนำทุนเดิมพร้อมดอกเบี้ยไปชำระหนี้ตามที่ตนเองได้ทำสัญญาเอาไว้กับคณะกรรมการกองทุน

5.3 ผลผลิตที่เกิดจากรายได้ของสมาชิกพบว่าสมาชิกกองทุนหมู่บ้านมีการสร้างงาน สร้างอาชีพ ทำให้รายได้เพิ่มขึ้นและสามารถลดรายจ่ายภายในครอบครัวได้ รายได้ที่ได้รับสมาชิกได้รับเป็นเงินและเป็นสิ่งของ

## 6. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

6.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา ทั้ง 6 ข้อ พบว่า

6.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า มีเงินกองทุน 1 ล้านบาท สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้ สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านมีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุนในหมู่บ้านและมีสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุนมี 106 ราย มีสมาชิกกู้เงิน 56 ราย ยอดคงเหลือของกองทุน 306,903 บาท เพื่อกันไว้เป็นเงินให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน

6.1.2 ประสิทธิภาพในการบริหารกองทุน พบว่า มีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ชาย 11 คน หญิง 4 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนด้วยความโปร่งใสระเบียนการบริหารกองทุนให้อยู่ภายในกรอบของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการสม่ำเสมอมีการรับสมาชิก มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันการตัดสินใจพิจารณาจากการเสนอโครงการของสมาชิกว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีการจัดสรรผลประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกที่ชำระเงินคืนเมื่อครบกำหนด

6.1.3 ปัญหาในการบริหารกองทุน พบว่า สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุนและสมาชิกก็นำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพของสมาชิก ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ

6.1.4 ปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานการบริหารกองทุน พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้สมาชิกเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนทุกคน มิใช่เงินที่รัฐบาลให้ยืม สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ สมาชิกแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองและคำนึงถึงการบริโภคที่มีตลาดรองรับอย่างมั่นคง

6.1.5 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน พบว่ามีจำนวนกลุ่มอาชีพต่างๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงโค กลุ่มทำขนม เป็นต้น มีจำนวนประชากรทั้งหมด 617 คน ชาย 290 หญิง 327 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ปัจจุบันสมาชิคนำเงินกู้ไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืช จำนวน 50 ราย เลี้ยงสัตว์จำนวน 32 ราย นอกจากนี้ยังมีอาชีพด้านอื่น ๆ คือ อาชีพค้าขาย 4 ราย สมาชิกได้ดำเนินกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

6.1.6 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่า ประชาชนในหมู่บ้านโนนเสลาให้ความสนใจในการหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ชาวบ้านมีโอกาสได้รับความรู้ไปละ 3 ครั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่จากรัฐ และองค์กรอิสระคอยมาให้ความรู้กับชาวบ้าน เรื่องที่มาให้ความรู้ส่วนใหญ่ก็จะเป็นเรื่องของการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้เสริม เช่น การทำขนม การเย็บจักร การทอผ้า เป็นต้น

ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ พบว่า

6.2.1 ปัจจัยด้านบวก การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน ชาวบ้านภายในหมู่บ้านโดยมีหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนเข้าร่วมประชุมจำนวนสามในสี่ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดภายในหมู่บ้าน มีกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้านภายในหมู่บ้านมีกลุ่มองค์กรเกิดขึ้น จำนวน 2 กลุ่ม เช่น กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต

6.2.2 ปัจจัยการผลิตด้านลบ ความพึงพอใจในการจัดตั้งกองทุน ภายในหมู่บ้านมีสมาชิกบางส่วนไม่พึงพอใจในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน ไม่มีเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน ยังไม่ถึงเวลาการชำระเงินคืนจึงไม่สามารถที่จะสรุปได้ว่าจะไม่มีการกู้พร้อมดอกเบี้ยกลับเข้ากองทุน

6.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีองค์กรผู้ประกอบอาชีพเดียวกันมีการจำหน่ายผลผลิตของผู้ประกอบอาชีพเสริม สมาชิกมีการจัดเวทีชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์และการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

#### 6.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

##### 6.4.1 ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

- สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคีในระดับมาก
- สมาชิกในชุมชนมีความซื่อสัตย์อยู่ในระดับปานกลาง
- สมาชิกในชุมชนยกย่องคนทำความดีอยู่ในระดับดีมาก
- สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันอยู่ในระดับปานกลาง
- ในชุมชนมีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกเป็นประจำ โดยการประชุมหรือเสวนา

อยู่ในระดับปานกลาง

ความเข้มแข็งของชุมชนตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่นพบว่า

- สมาชิกภายในหมู่บ้านต้องมีความสามัคคี
- สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่
- สมาชิกภายในหมู่บ้านอยู่อาศัยรวมกันเป็นปึกแผ่น
- สมาชิกภายในหมู่บ้านสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้

## บทที่ 5

### สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

#### สรุป

จากการติดตามผลดำเนินการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองบ้านโนนเสลา หมู่ 6 ต.กุดน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา สรุปได้ดังต่อไปนี้

#### 1. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

- 1.1 เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
- 1.2 เพื่อทราบถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
- 1.3 เพื่อศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
- 1.4 เพื่อทราบปัจจัยด้านบวกที่ส่งผลดีในการดำเนินการกองทุนหมู่บ้านและปัจจัยด้านลบที่ก่อให้เกิดปัญหาของกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา
- 1.5 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนหมู่บ้าน โนนเสลา
- 1.6 เพื่อให้เกิดองค์การเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงระหว่างกันภายในชุมชน ท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

#### 2. วิธีดำเนินการ

- 2.1 ศึกษาเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เข้าใจโดยละเอียด
- 2.2 ปฏิบัติงานในพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุน
- 2.3 ใช้ชีพชีโมเดลในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน พร้อมทั้งกำหนดตัวบ่งชี้และตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
- 2.4 เก็บรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ และแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ พร้อมทั้งอาศัยข้อมูลจากแบบรายงานต่างๆที่ได้เก็บไว้แล้วบางส่วน
- 2.5 วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยรวบรวมผลการวิเคราะห์เป็นเอกสาร
- 2.6 เขียนรายงานการประเมินผลในรูปของสารนิพนธ์

### 3. ผลการดำเนินงาน

- 3.1 ประชาชนในหมู่บ้านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านเพิ่มขึ้น
- 3.2 ประชาชนในหมู่บ้านนำเงินกู้จากกองทุนไปใช้ในกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์
- 3.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนเพิ่มขึ้น มีความรับผิดชอบต่อเงินกองทุนและส่งเสริมการทำงานของกองทุน
- 3.4 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกองทุนเพิ่มขึ้น
- 3.5 ระเบียบกองทุนมีความชัดเจน โปร่งใสมากขึ้น เป็นระเบียบที่สามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการบริหารกองทุน
- 3.6 สมาชิกในหมู่บ้านและคณะกรรมการกองทุน มีความสามัคคีกัน มีความคิดริเริ่มร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อกองทุน
- 3.7 สมาชิกในหมู่บ้านมีความอยู่ดีกินดีขึ้น มีเงินทุนในการประกอบอาชีพและรู้จักระมัดระวังในการใช้เงิน เพิ่มมากขึ้น
- 3.8 ประชาชนมีงานทำ มีรายได้ สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในหมู่บ้านโนนเสลา

### 4. อภิปรายผล

ข้อ 1 การเกิดกองทุน พบว่า มีเงินกองทุน 1 ล้านบาท สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุน โดยมีผู้เกี่ยวข้องกับกองทุนมาให้ความรู้สมาชิกมีทัศนคติที่ดีต่อกองทุนหมู่บ้านและมีความต้องการอยากให้เกิดกองทุนหมู่บ้าน ภายในหมู่บ้านมีการพัฒนาอาชีพ มีการสร้างรายได้ มีผู้สนับสนุนให้เกิดกองทุนในหมู่บ้านและมีสมาชิกในกองทุนหมู่บ้าน จำนวนสมาชิกกองทุนมี 106 ราย ยอดคงเหลือของกองทุน 306,903 บาท เพื่อกันไว้เป็นเงินให้สมาชิกกู้ฉุกเฉิน

ข้อ 2 ประสิทธิภาพในการบริหารกองทุนพบว่ามีคณะกรรมการจำนวน 15 คน ชาย 11 คน หญิง 4 คน มีการคัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุนด้วยความโปร่งใสระเบียนการบริการกองทุนให้อยู่ภายในกรอบของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนมีการประชุมคณะกรรมการสม่ำเสมอมีการรับสมาชิก มีการจัดทำบัญชีให้เป็นปัจจุบันการตัดสินใจจะพิจารณาจากการเสนอโครงการของสมาชิกว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้มากน้อยเพียงใด มีการจัดสรรผลประโยชน์จากอัตราดอกเบี้ยที่ได้รับจากสมาชิกที่ชำระเงินคืนเมื่อครบกำหนด



ข้อ 3 ปัญหาในการบริหารกองทุน พบว่า สมาชิกมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติในการบริหารกองทุนและสมาชิกก็นำหลักการนี้มาใช้ในการประกอบอาชีพ สามารถนำหลักการพึ่งตนเองมาใช้ในการประกอบอาชีพของสมาชิก ได้ ได้รับความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการนำหลักการภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการประกอบอาชีพ

ข้อ 4 ปัจจัยที่ส่งผลในการดำเนินงานการบริหารกองทุน พบว่า มีการชี้แนะเรื่องกองทุนให้สมาชิกเข้าใจหลักการสำคัญที่ว่ากองทุนหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนทุกคน มีเงินที่รัฐภาคให้อืม สมาชิกมีความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุนว่าจะต้องช่วยกันรักษาเงินกองทุนด้วยตนเอง ถ้าผู้กู้ไม่ชำระคืนจะต้องจัดการกันเองให้ได้ สมาชิกแต่ละคนมีความคิดในการดำเนินการประกอบอาชีพโดยใช้หลักการพึ่งตนเองและคำนึงถึงการบริโภคที่มีตลาดรองรับอย่างมั่นคง

ข้อ 5 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน พบว่ามีจำนวนกลุ่มอาชีพต่าง ๆ เช่น กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มทำขนม เป็นต้น มีจำนวนประชากรทั้งหมด 617 คน ชาย 290 หญิง 327 คน ส่วนใหญ่มีอาชีพทางการเกษตร ปัจจุบันสมาชิคนำเงินไปประกอบอาชีพด้านการเกษตร เช่น ปลูกพืช จำนวน 50 ราย เลี้ยงสัตว์จำนวน 30 ราย นอกจากนี้ยังมีอาชีพด้านอื่น ๆ คือ อาชีพค้าขาย 4 ราย สมาชิกได้ดำเนินกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน

ข้อ 6 การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ พบว่าประชาชนในหมู่บ้านโนนเสลามีความสนใจในการหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ชาวบ้านมีโอกาสดำเนินการได้ 3 ครั้ง โดยมีเจ้าหน้าที่จากรัฐ และองค์กรอิสระคอยมาให้ความรู้กับชาวบ้าน เรื่องที่มาให้ความรู้ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของการประกอบอาชีพ การสร้างรายได้เสริม เช่น การทำขนม การเย็บจักร การทอผ้า เป็นต้น

## 1. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ

### 1.1 ปัจจัยด้านบวก

1.1.1 ประสบการณ์การประกอบอาชีพที่ล้มเหลวของประชาชนบางรายในหมู่บ้าน จึงได้อาศัยเป็นบทเรียนให้ประชาชนในหมู่บ้านมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซาก

1.1.2 เกิดความสามัคคีภายในหมู่บ้าน ประชาชนร่วมมือร่วมใจช่วยเหลือกันมากขึ้น จึงก่อให้เกิดเป็นหมู่บ้านที่มีความเข้มแข็ง

1.1.3 ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุน โดยมีสมาชิกกองทุนทั้งหมด 76 คน จากจำนวนครัวเรือน 162 ครัวเรือน ซึ่งถือว่าการจัดตั้งกองทุนประสบความสำเร็จ

1.1.4 สมาชิกกองทุนมีเงินสะสมเพิ่มขึ้น รู้จักการออมเงิน เพื่อประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพของตนเอง

## 1.2 ปัจจัยด้านลบ

1.2.2 ประชาชนในหมู่บ้านยังคงมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร และนายทุนนอกระบบ ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เจริญเติบโตได้ในระยะเวลาอันสั้น

1.2.3 สมาชิกกองทุนบางรายไม่พึงพอใจในการตัดสินใจออมเงินกู้ของคณะกรรมการกองทุน ซึ่งอนุมัติให้กู้เงินได้จำนวนน้อยกว่าที่ขอกู้ไว้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน จึงไม่ค่อยให้ความร่วมมือ ในการจัดเวทีประชุมเท่าใดนัก

1.2.4 สมาชิกบางรายมีงานที่ต้องรับผิดชอบทำงานมาก บางคนต้องออกไปทำงานนอกพื้นที่หมู่บ้าน ทำให้ไม่ได้รับข่าวสารจากการประชุมกองทุน ทำให้การบริหารจัดการกองทุนของคณะกรรมการเกิดความล่าช้า เก็บเงินฝากสัจจะจากสมาชิกได้ไม่ครบตามกำหนดเวลา

1.2.5 คณะกรรมการกองทุนบางคนขาดความรู้ ในการบริหารจัดการกองทุน และการทำบัญชีกองทุน ดังนั้นภาระหนักงตงคเป็นของประธานและเหรัญญิก ทำให้ระบบการบริหารกองทุนมีความล่าช้า ขาดความละเอียดในการทำงาน บางครั้งคณะกรรมการได้ขอความช่วยเหลือจากบัณฑิตกองทุนให้ช่วยจัดทำบัญชี ซึ่งเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่ง

## 2. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนามผู้วิจัยได้เข้าร่วมศึกษาการสร้างองค์กรเครือข่ายภายในหมู่บ้าน ซึ่งสมาชิกหมู่บ้านโนนเสลา หมู่ 6 ต.กุดน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา ได้จัดตั้งสมาชิกกลุ่มผู้ประกอบอาชีพการเกษตร และกลุ่มผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงวัว โดยเป็นองค์กรเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ที่ได้จัดตั้งขึ้นก่อนนี้แล้ว แต่เมื่อมีกองทุนหมู่บ้านเข้ามา กลุ่มองค์กรเหล่านี้ได้มีการพัฒนาการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สมาชิกกลุ่มมีการแลกเปลี่ยนความรู้เพิ่มขึ้นกว่าเดิม ทำให้กลุ่มองค์กร มีความเข้มแข็งเต็มขั้นเป็นส่วนช่วยเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

## 3. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

ประชาชนในหมู่บ้านโนนเสลา หมู่ 6 ต.กุดน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา รู้หน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ มีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย ทำงานเพื่อส่วนรวมโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทน สมาชิกหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อความสำเร็จในการประกอบอาชีพ

ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุมจากหน่วยงานของรัฐ แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างเต็มที่ อีกทั้งสมาชิกต่างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยอมรับมติในที่ประชุม จึงทำให้การบริหารกองทุนคล่องตัวขึ้น การอยู่ร่วมกันอย่างอบอุ่นภายในครอบครัว มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ อีกทั้งในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือ เด็ก สตรี และคนชรา จึงทำให้ การอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน โนนเสลา หมู่ 6 ต.กุดน้อย อ.สีคิ้ว จ.นครราชสีมา มีความสงบสุข ร่มเย็น

#### 4. ผลโดยตรงและผลกระทบต่างๆ

4.1 ผลโดยตรง ( Immediate Result ) เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการประกอบอาชีพต่างๆ สามารถลงทุนก่อให้เกิดรายได้จากผลผลิต และสามารถนำเงินชำระคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยได้ครบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ ทำให้จำนวนเงินกองทุนเพิ่มขึ้น แสดงให้เห็นถึงการเติบโตของกองทุน

4.2 ผลกระทบโดยตรง ( Direct Impact ) สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการตามกิจกรรมต่างๆ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินลงได้ในระดับหนึ่ง และช่วยเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพมากขึ้น โดยสมาชิกได้รู้จักการใช้เงินให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพ นำความรู้ที่ได้จากการรวมกลุ่มองค์การ ไปพัฒนาศักยภาพการประกอบอาชีพของตนเองและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งขึ้นกว่าในอดีต

4.3 ผลกระทบโดยอ้อม ( Indirect Impact ) วิถีชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิม ประชาชนเกิดความสามัคคีมากขึ้น สมาชิกมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น มีทัศนะอยากให้เกิดกองทุนที่มั่นคง มีประสิทธิภาพเพื่อกลายเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ก่อให้เกิดสันติสุขขึ้นในหมู่บ้าน

#### ข้อเสนอแนะ

##### 1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงแก้ไขข้อบังคับระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 วงเงินที่อนุมัติให้กู้ สูงสุดไม่ควรเกิน 10,000 บาท จากระเบียบกองทุนที่อนุมัติให้กู้ได้ไม่เกิน 20,000 บาท เนื่องจากสมาชิกบางรายหากกู้เงิน ไปแล้วไม่สามารถนำเงินมาชำระคืนได้ จะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น และเงินกองทุนอาจสูญ ไม่สามารถเรียกเก็บคืนได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี มีการจัดสรรปันผลค่าหุ้นกลับมาแก่สมาชิก มากเกินไป คือ 30 % ควรจัดสรรคืนเพียง 20 % โดยที่เหลือนำไปจัดสรรเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน

## 2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 คณะกรรมการกองทุนควรให้ความสำคัญกับบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากกว่านี้ โดยให้ความร่วมมือในการประชุมระดับอำเภอมากขึ้น ซึ่งเป็นการให้ความรู้แก่คณะกรรมการกองทุนโดยเฉพาะ เพื่อนำความรู้มาใช้ในการบริหารกองทุนให้มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ควรมีการแบ่งงาน บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการกองทุน ตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อให้การบริหารกองทุนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการทำบัญชีกองทุนกรรมการให้มากกว่านี้ โดยเฉพาะற்றுญิกและเลานูการ ควรได้รับความรู้ในการทำบัญชีกองทุนมากที่สุด เนื่องจากการทำบัญชีกองทุนค่อนข้างยากและข้อมูลมาก ต้องทำบัญชีไม่ให้ผิดพลาด เพื่อความโปร่งใสในการบริหารกองทุน และ เป็นการจักระบบบัญชี ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อช่วยในการบริหารจัดการกองทุน

## 3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจการอาชีพของสมาชิกกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สมาชิกผู้กู้เงินควรนำเงิน ไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนขอโครงการ ไม่ควรนำเงิน ไปใช้จ่ายทางอื่นที่ไม่เป็นประโยชน์หรือนำไปชำระหนี้แก่นายทุนนอกระบบ เพราะจะเป็นการเพิ่มภาระหนี้สินผูกพันมากขึ้น

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 สมาชิกผู้กู้เงิน ไปประกอบอาชีพต่างๆ ที่มีกิจกรรมเดียวกันหรือคล้ายกันควรมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรประกอบอาชีพขึ้น เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่มอาชีพเดียวกันและมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันจะช่วยให้การประกอบอาชีพมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 สมาชิกผู้กู้เงินควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการผลิต การตลาด ซึ่งจะช่วยทำให้สมาชิกมีทางเลือกมากขึ้น มีอำนาจในการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางมากขึ้น จะทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มขึ้น ช่วยลดปัญหาการเป็นหนี้สินลงได้

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 สมาชิกผู้กู้เงินที่ต้องการประกอบอาชีพเสริม หรือต้องการลดรายจ่ายในการผลิต ควรรวมกลุ่มกันจัดตั้งองค์กรขึ้น เช่น กลุ่มผลิตปุ๋ยชีวภาพ เป็นการช่วยลดต้นทุนในการประกอบอาชีพ โดยไม่ต้องซื้อปุ๋ยราคาแพงอีกต่อไป และสามารถผลิตปุ๋ยจำหน่าย เพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและครอบครัวได้

#### 4. ข้อเสนอแนะสำหรับการค้นคว้าวิจัยต่อไป

ข้อเสนอแนะข้อที่ 1 สาเหตุความล้มเหลวของกองทุนหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 2 ผลกระทบในระยะยาวที่อาจเกิดขึ้น หลังจากมีเงินกองทุน 1 ล้านบาท เข้ามาในหมู่บ้านและชุมชน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 3 ความโปร่งใส ความซื่อสัตย์ในการทำงานของคณะกรรมการกองทุน

ข้อเสนอแนะข้อที่ 4 ควรยกย่องกองทุนหมู่บ้านที่มีการบริหารจัดการกองทุน จนประสบความสำเร็จ เพื่อกระตุ้นให้กองทุนหมู่บ้านอื่นปฏิบัติตาม

ข้อเสนอแนะข้อที่ 5 อาชีพใหม่ที่อาจเกิดขึ้นภายในหมู่บ้าน หรือมีการรวมกลุ่มจัดตั้งองค์กรเพื่อการเรียนรู้สิ่งใหม่ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนในหมู่บ้าน



## บรรณานุกรม

- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน โนนเสลา. (2544). **ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติว่าด้วยการจัดตั้ง และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.**
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). **ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้านหรือกชช.2ค.** กรุงเทพฯ : เพิ่มเสริมกิจ.
- คณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท. (2544). **แบบประมวลผลและเทียบเป้าหมาย ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน รายหมู่บ้านหรือปฐ.2.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- เจดีย์ว บุรีภักดีและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.** นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนซ์ดีมิ่ง แมสโปรดักส์.
- เจดีย์ว บุรีภักดีและคณะ. (2545). **ชุดวิชาสารนิพนธ์.** นนทบุรี : เอส.อาร์.พรีนซ์ดีมิ่ง แมสโปรดักส์.
- นงลักษณ์ เจริญพิทยัง. (2545). **จุดเด่น จุดด้อย กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** วารสารการศึกษานอกโรงเรียน
- วราพร รัชชสิริ. (2543). **การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านมะเกลือ ตำบลพะวงด อำเภอลำดวน จังหวัดนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศูนย์ประชาสัมพันธ์กระทรวงศึกษาธิการ. (4 มกราคม 2545). **กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกับโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการและประเมินโครงการ.** มติชนรายวัน : 18.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ.** พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ฯ.** กรุงเทพฯ : สหพัฒนาการพิมพ์ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2544). **คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอสีคิ้ว. (2544). **เอกสารประกอบการประชุมชี้แจงการปฏิบัติตามนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา.** มปท.

## บรรณานุกรม(ต่อ)

สำนักงานสาธารณสุข. (2540). **บัญชี 8 หรือข้อมูลสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครราชสีมา**. มปท.  
อภิชัย พันธเสนและคณะ. (2545). **ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน**. กรุงเทพฯ : ศรีสยามพริ้นท์แอนด์แพคเกจ.  
อุดม จำรัสพันธุ์, ชาตรี นาคะกุล, ชาติชาย ม่วงปฐมและสมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2545). **ชุดวิชาการ -  
ประเมินเพื่อการพัฒนา**. นครราชสีมา : ทัศนทองการพิมพ์.

